

Program

Saveza izviđača u Bosni i Hercegovini

Uvod	3
Potrebe mladih	4
Opšta definicija programa	7
Misija izviđaštva	9
Značaj izviđaštva – obrazovna uloga	9
Izviđački Metod	12
Programske oblasti i teme	14
Sprovođenje programa	14
Koedukacija	15
Kategorije članstva	16
Poletaraci i pčelice	17
Izviđački metod	19
Članstvo i organizaciona struktura	20
Sadržaj programa	22
Metod i oblici rada	23
Evidencija rada i članstva	26
Obećanje i zakoni poletaraca	26
Programski zahtjevi	27
Prvi let	27
Drugi let	29
Treći let	32
Vještine	35
Mlađi izviđači i planinke	37
Izviđački metod	39
Članstvo i organizaciona načela	40
Rukovođenje vodom	41
Program rada	42
Metod i oblici rada	43
Evidencija rada i članstva	46
Zavjet i zakoni izviđača	46
Programski zahtjevi	47
Prva zvijezda	47
Druga zvijezda	50
Treća zvijezda	52
Vještinstva za mlađe izviđače i planinke	56

Sadržaj

Izviđači i planinke	57
Izviđački metod	59
Članstvo i organizaciona načela	60
Rukovođenje vodom	61
Program rada	63
Metod i oblici rada	64
Programski zahtjevi	67
Prvi krin	67
Drugi krin	69
Treći krin	72
Vještastva za izviđače i planinke	74
Stariji izviđači planinke	75
Članstvo i organizaciona načela	76
Rukovođenje klubom	76
Program rada	77
Specijalnosti za starije izviđače i planinke	80

Program Saveza izviđača u Bosni i Hercegovini je nastao kao rezultat spajanja programa Saveza izviđača iz regiona, kao rezultat projekta Saveza izviđača u Bosni i Hercegovini, učestvovanjem naših članova u izradi programa pod međunarodnim patronatom (MOBA i sl.), kao i tradiciji izviđaštva u Bosni i Hercegovini.

Ovaj Program Saveza izviđača u Bosni i Hercegovini usvojila je Skupština Saveza izviđača u Bosni i Hercegovini održanoj u Prijedoru , 21.12.2013. godine.

Hvala izviđačima iz regiona (SI Srbije, SI Hrvatske, SI Crne Gore) koji su nam dozvolili da se koristimo njihovim gotovim nacionalnim programima.

Izviđaštvo u Bosni i Hercegovini

Savez izviđača u Bosni i Hercegovini je samostalna, dobrovoljna, nepolitička, domoljubna, organizacija neformalnog obrazovanja za djecu i omladinu. Otvorena je za sve, bez obzira na socijalni status, porijeklo, nacionalnost, vjersku i političku pripadnost.

Savez izviđača u Bosni i Hercegovini provodi principe Svjetske organizacije skautskog pokreta koju je osnovao Robert Baden – Powell 1907. godine, a na ovim prostorima nastao 1920. godine.

Savez izviđača u Bosni i Hercegovini je član Svjetske organizacije skautskog pokreta (WOSM) koja ima oko 30 miliona djece, mladih i odraslih članova u 216 zemalja i teritorija svijeta i predstavlja najveći svjetski pokret neformalnog obrazovanja.

Uvod

Potrebe mladih

Potreba zdravog odrastanja i pravilnog psihofizičkog razvoja

Mladi imaju potrebu za zdravim odrastanjem i pravilnim psihičkim, fizičkim i mentalnim razvojem. Kroz igru, rekreaciju i sport mladi se pravilno fizički razvijaju, uče se timskom radu, povjerenju, samodisciplini, razmišljanju, logičkom mišljenju, poštovanju drugih, komunikaciji i dr. Ove aktivnosti pomažu mladim ljudima u suočavanju sa izazovima i pripremaju ih da preuzmu aktivnu ulogu u svojim sredinama.

Aktivnosti koje izviđačka organizacija nudi mladima u zadovoljavanju ove potrebe su: kampovi, kretanje u prirodi, igre, izviđačka i sportska takmičenja, istraživačke aktivnosti, edukativne radionice (pravilna ishrana i lična higijena, nenasilna komunikacija, tolerancija, smanjenje predrasuda i dr.), aktivnosti koje podstiču mlade da usvajaju zdrave stilove života.

Potreba za omladinskim aktivizmom

U Bosni i Hercegovini živi oko 800.000 mladih. Oni predstavljaju značajnu kategoriju stanovništva i nosioce budućih promjena. Zbog toga je potrebno posvetiti pažnju njihovim potrebama, stavovima i željama. Aktivizam mladih znači aktivno učešće mladih u društvenom životu, rješavanju za njih bitnih pitanja i donošenju odluka na svim nivoima upravljanja. Bez aktivizma i učešća u društvenom životu mladi postaju marginalizovani dio društva čije potrebe bivaju zanemarene. Zbog toga je veoma značajno aktivno učešće mladih u društvenom životu, jer je bitno za njihovu budućnost i doprinosi poboljšanju njihovog položaja u društvu.

Problem podsticanja omladinskog aktivizma je jedan od zadataka izviđačke organizacije u BiH, a ostvarivaće se raznim aktivnostima koje kod mladih razvijaju preduzetništvo, planiranje, organizaciju, projektni pristup, komunikaciju, leaderske vještine, učešće u donošenju odluka u kako u izviđačkoj organizaciji tako i u društvenom životu.

Potreba za kvalitetnim korištenjem slobodnog vremena.

U današnje vrijeme mladi traže načine da kroz zanimljive i primjerene aktivnosti zadovoljavaju svoje potrebe i interese. Aktivno i kreativno korištenje slobodnog vremena doprinosi zdravom razvoju ličnosti. Ukoliko je slobodno vrijeme nedovoljno osmišljeno i upražnjavano postaje izvoršte društveno neprihvatljivog ponašanja i ovisnosti.

Mladi su izloženi sve većem uticaju potrošačkog društva koje za njih organizuje razne sadržaje u kojima su mladi najčešće samo pasivni posmatrači i konzumenti televizijskih programa, interneta, kafića, koncerata, kladionica, sportskih i kulturnih manifestacija i drugih sadržaja koji pasiviziraju mlade. Kod aktivnog korištenja slobodnog vremena mladi su direktni učesnici u kreiranju i realizaciji aktivnosti koje pozitivno djeluju na svestran razvoj ličnosti i pravilan fizički razvoj.

Osmišljavanjem i realizacijom sportskih i kulturno zabavnih aktivnosti, kreativnih radionica, volonterskih aktivnosti i mnogih drugih sadržaja koje inicira članstvo, a nisu u sukobu sa principima izviđačke organizacije izviđačka organizacija u BiH će doprinositi zadovoljavanju ove potrebe mladih.

Potreba za neformalnim obrazovanjem

UNESCO-ova definicija neformalnog obrazovanja:

“Neformalno obrazovanje je bilo koja organizovana obrazovna aktivnost izvan uspostavljenog formalnog sistema bez obzira da li se radi o posebnoj aktivnosti,

ili važnom elementu neke šire aktivnosti čija je namjera da služi identifikovanoj klijenteli koja uči, kao i ciljevima učenja.”

Formalno obrazovanje ne zadovoljava potrebe mladih ljudi za obrazovanjem i imaju uopšteno vrlo malo mogućnosti za sopstveni razvoj. Veliki broj njih prerano napušta školu, a zbog ekonomskih razloga ne upisuje više škole i fakultete. Mali broj je aktivan u organizacijama i učestvuje u vanškolskim aktivnostima koje doprinose njihovom obrazovanju.

Programom izviđačke organizacije u BiH obuhvaćen je veliki broj oblasti kao što su:

- Izviđački pokret
- Duhovnost, kultura, običaji i tradicija u BiH
- Izletništvo, orijentacija i kretanje kroz prirodu
- Izviđanje i traganje
- Tehnika izletništva i taborovanja
- Signalizacija i drugi načini prenošenja poruka
- Prehrana u prirodi
- Meteorologija i zaštita od prirodnih nepogoda
- Biljni i životinjski svijet
- Ekologija i zaštita prirode
- Fizička kultura i zdravlje
- Rad i štednja
- Kulturno-zabavne aktivnosti
- Prva pomoć

Članovi izviđačke organizacije metodom postepenog učenja i napredovanja prilagođenog starosnim kategorijama stiču znanja i vještine iz navedenih oblasti koja ne dobijaju u sistemu formalnog obrazovanja.

Potreba mobilnosti mladih

Kada govorimo o mobilnosti mladih uglavnom se misli na međunarodnu omladinsku saradnju i razmjenu, ali bi tu trebalo podrazumjevati i mobilnost mladih unutar zemlje.

Da bi se mladi ljudi normalno razvijali potrebno je da upoznaje kulturu i običaje drugih naroda, u direktnom kontaktu razmjenjuje ideje, znanje i iskustva. Upoznavanjem drugih krajeva i kultura omogućava mladima da prezentuju svoju sredinu, kulturu i običaje, kao i da poštuju međusobne različitosti i usvajaju pozitivne vrijednosti drugih.

Izviđačka organizacija u BiH kroz organizaciju izviđačkih takmičenja, susreta, smotri, istraživačkih ekspedicija, studijskih posjeta, međunarodne izviđačke saradnje i drugih oblika saradnje i razmjene između izviđačkih organizacija u svijetu daje značajan doprinos u zadovoljavanju ove potrebe mladih u BiH.

Potreba za volonterizmom

Volontiranje se u najširem smislu definiše kao neprofitna i neplaćena aktivnost kojom pojedinci doprinose dobrobiti svoje zajednice ili cijelog društva. Volonteri i volonterke danas igraju važnu ulogu u dobrobiti i napretku razvijenih zemalja, zemalja u razvoju i unutar nacionalnih ili drugih programa za humanitarnu pomoć, tehničku saradnju i promociju ljudskih prava, mira i demokratije.

Ponos i osnovu Saveza izviđača u BiH predstavljaju članovi organizacije koji svoj rad dobrovoljno poklanjaju razvoju izvi-

đaštva, a time doprinose zadovoljavanju potreba mladih i blagostanju zajednice i društva u kojem egzistiraju. Zbog svega toga volonteri i volonterizam zavređuju posebnu pažnju u Savezu izviđača u Bosni i Hercegovini, kako bi ostvarili svoju ulogu u organizaciji.

Na 32. Svjetskoj skautskoj konferenciji usvojena je opšta definicija koncepta Programa za mlade, koja pokriva sveukupnost iskustava koja se nude mladim ljudima:

Šta: podrazumijeva sve ono šta mlada osoba radi u Pokretu - aktivnosti,

Kako: način na koji će se to uraditi - metod,

Zašto: obrazovni ciljevi, u skladu sa svrhom i osnovnim principima Pokreta.

Program nije nešto što će se utvrditi jednom zauvijek i za svakoga, već ga treba prilagoditi potrebama i težnjama mladih ljudi, za svaku generaciju i u svakoj zemlji.

Zasnovan na potrebama i težnjama mladih ljudi

Program se gradi na težnjama mladih ljudi, uz njihovo učešće, jer su oni najbolji zastupnici sopstvenog razvoja i sreće. To međutim ne podrazumijeva negiranje stimulativnog i vaspitnog prisustva odraslih. Oni imaju svoje prirodno mjesto u razvoju programa u smislu predlaganja mogućnosti, nuđenja alternativa i motivacije i pomoći mladim ljudima da iskoriste sve svoje potencijale.

Međutim, ništa od toga se ne može uraditi bez uzimanja u obzir želja mladih i bez njihovog aktivnog učešća u izradi i sprovođenju programa.

Razlog za ovo leži u samom srcu čarolije skautstva. Još 1909. godine, u improvizovanom govoru na Univerzitetu u Čileu, Baden - Pauerl je opisao svoj koncept obrazovanja tako što je istakao da mamac kojeg ribar postavi na vrh svoje udice, bilo da je to glista ili neki insekt, nema nikakve veze sa njegovim ukusom već, naprotiv, treba da odgovara ukusu ribe.

Izviđaštvo teži da mlade ljude učini odgovornim za sopstveni razvoj. Ono pokušava da ih podstakne da uče zbog sebe umjesto da pasivno primaju standardizovane instrukcije. Stoga je od suštinske važnosti ponuditi im odgovarajuće obrazovne ciljeve koji su od značaja za njihov lični razvoj i svijet u kojem žive.

Opšta definicija programa

Osobine kvalitetnog programa

- Zasnovan na potrebama mladih.
- Prilagođen kulturi.
- Prilagođen vremenu.
- Sadrži nepromjenljive i promjenljive elemente.

Nepromjenljivi i promjenljivi elementi

Snaga Skautskog pokreta leži u čudesnim mogućnostima da se prilagodi veoma različitim uslovima i tradicijama.

Svrha, principi i metod definisani na svjetskom nivou su temeljni, nepromjenljivi elementi.

Promjenljivi elementi su programi za mlade, koji se mijenjaju sa namjerom da se prilagode potrebama svakog doba i društva.

Nepromjenljivi i promjenljivi elementi u suštini nisu u sukobu. Mnogo je lakše prilagoditi promjenljive elemente situaciji kada se pozivamo na jasne i pravilno definisane osnovne elemente.

Svjetski nivo > **Temeljni principi**
misija, svrha, principi, metod

Nacionalni nivo > **Potrebe mladih**
> **Preispitivanje programa**
> **Unapređenje programa**

Lokalni nivo > **Konkretnije potrebe mladih**
> **Sprovođenje programa**

Misija izviđaštva treba da doprinese obrazovanju mladih ljudi, kroz sistem vrijednosti zasnovan na skautskom Zavjetu i Zakonu, da pomogne izgradnju boljeg svijeta u kome su ljudi ostvareni kao pojedinci i imaju konstruktivnu ulogu u društvu.

Ovo se postiže kroz:

- Uključivanje mladih u proces neformalnog obrazovanja tokom cjelokupnog perioda njihovog razvoja.
- Primjenu posebnog metoda koji svakog pojedinca čini glavnim nosiocem procesa sopstvenog razvoja, osobom koja se oslonja na sopstvene snage, koja je odgovorna, posvećena i spremna da pruži podršku drugima.
- Pomoć u procesu uspostavljanja sistema vrijednosti koji se zasniva na duhovnim, društvenim ličnim principima, sadržanim u Zavjetu i Zakonu.

Naš odgovor na potrebe i probleme mladih današnjice je naša obrazovna uloga, a naš zadatak je pružiti jednake mogućnosti za razvoj svakom pojedincu i pojedinki.

Mogućnosti za razvoj

Naš zadatak je da doprinesemo sveukupnom razvoju i stalnom obrazovanju mladih.

Sveukupni razvoj

Podstičemo uravnotežen razvoj različitih dimenzija ličnosti čime dajemo priliku da se ispolje cjelokupne mogućnosti pojedinca.

Takav pristup obuhvata razvoj tijela, podsticanje stvaralaštva, formiranje karaktera, usmjeravanje emocija, brigu o drugima i zajednicu i otkrivanje lične duhovnosti.

Zdravlje, samoispunjenje, identitet, zrelost, društvena integracija i sreća zavise od skladnog razvoja svih činilaca ličnosti.

Misija izviđaštva

Značaj izviđaštva – obrazovna uloga

Stalni razvoj

Ljudski život je beskrajn proces učenja i oplemenjivanja ličnosti.

Nijedan aspekt obrazovanja ne može se ograničiti na školski sistem niti na određen period života pošto ljudi imaju stalnu potrebu da uče i trebalo bi im dati priliku da to čine cijelog života.

U izviđaštvu, mladi postaju svjesni tog procesa putem sopstvenih otkrića i stalnih napora da postignu najviše što mogu.

Pomažemo mladim ljudima da rastu kroz:

- Promociju njihovog razvoja i odbranu njihovih individualnih sloboda unutar okvira dječijih prava i prava mladih.
- Doprinos razvoju ličnog sistema moralnih i duhovnih vrijednosti kroz učešće u progresivnom programu samo - obrazovanja i partnerstvo sa vršnjacima.
- Podsticanje da se zbliže sa prirodnim okruženjem, da potpunije shvate svoj odnos sa njim i stoga da bolje cijene potrebu za poštovanjem tog okruženja.
- Njegovanje pozitivnog odnosa sa odraslima, zasnovanog na povjerenju, kroz koji će mladi ljudi pronaći odgovarajuće **vaspitne** odgovore za razvoj svoje polne zrelosti, emocionalnih potreba i opšteg blagostanja.

Pomažemo društvu da se razvija kroz:

- Informisanje mladih: mladi ljudi mogu potpuno da se uključe u društvo samo ako su u potpunosti obavješteni o mogućnostima i pitanjima koji ih se tiču, neposredno ili posredno.

- Ponudu obrazovanja za demokratiju: društva mogu da funkcionišu isključivo uz potpuno učešće mladih ljudi u procesu donošenja odluka koje će, na kraju, uticati na njihove živote.
- Ravnopravnost: svaka osoba, bez obzira na pol, porijeklo, rasu, vjeroispovijest, sposobnosti ili bogatstvo mora biti podstaknuta i potpomognuta da postigne svoje pune fizičke, intelektualne, društvene ili duhovne potencijale.
- Partnerstvo sa marginalizovanim: mladi ljudi i odrasli koji dolaze iz marginalizovanih dijelova društva treba da budu dobrodošli i primljeni u našu organizaciju kako bi se izborili i prevazišli uzroke svog isključivanja iz društva.

Pomažemo Evropi da raste kroz:

- Pomoć mladim ljudima da prevaziđu prepreke svoje pokretljivosti koje često potiču od ograničenog pristupa informacijama, odgovarajućem transportu ili smeštaju.
- Borbu protiv rasizma i ksenofobije: inter - kulturalno obrazovanje mladih suprotstavlja se nacionalističkim stereotipima i pruža učenje za mir i toleranciju.
- Aktivan doprinos razvoju boljih i uspješnijih omladinskih politika u Evropi, za dobrobit svih mladih Evrope a ne samo u korist naših članova.
- Građenje mostova prijateljstva u i izvan granica: kako Evropa raste, njeni mladi ljudi treba da rastu u prijateljstvu sa svim svojim komšijama u svim dijelovima svijeta.

Izviđaštvo treba da pomogne svakoj mladoj osobi da dajući sve od sebe postane:

Slobodna i cjelovita osoba

- čista u mislima i iskrena u srcu,
- jake volje,
- odgovorna i samopouzdana,
- privržena životu,
- postojana i odana svom svijetu.

Voljna da učestvuje

- uključena u svoju zajednicu,
- brani prava drugih ljudi,
- voli pravdu i promoviše mir,
- opredjeljuje se za demokratiju,
- opredjeljuje se za razvoj,
- cijeni ljudski rad,
- gradi svoju porodicu na ljubavi,
- svjesna svog i dostojanstva drugih, koja rado i predano saraduje sa drugima.

Kreativna osoba

- koja ostavlja svijet boljim nego što ga je našla,
- teži cjelovitosti svijeta prirode,
- uči stalno i tragajući za još neotkrivenim putevima,
- savjesno obavlja svoj posao,
- nezavisna od materijalnih stvari.

Duhovna osoba

- sa istančanim osjećajem života,
- puna radosti živi svoju vjeru,
- i čini je dijelom svakodnevnog života,
- i koja, otvorena za dijalog i razumijevanje, poštuje religiozna uvjerenja drugih.

Izviđački Metod

Metod izviđaštva ima 7 sastavnih elemenata, koji su jednako važni u obrazovanju mladih i djece i predstavljaju ključni pristup i specifičnost izviđaštva, nasuprot ostalim obrazovanim pokretima/organizacijama, to su:

- Rad u malim grupama
- Učenje kroz rad
- Progresivna šema
- Život u prirodi
- Simbolički okvir
- Zavjet/obećanje i zakoni
- Podrška odraslih

Rad u malim grupama

Rad u malim grupama kroz dobru komunikaciju, druženje, podršku i saradnju, aktivno uključuje svakog/ku pojedinca/ku u rad i vodi ga/je prema uviđanju sopstvene odgovornosti u okviru grupe. Svaki član/ica ima prava i dužnosti kojima doprinosi ostvarivanju zajedničkog cilja i boljem i efikasnijem radu grupe, tako grupa djeluje kao jedinstvena cjelina u ostvarenju postavljenih zadataka.

Učenje kroz rad

Učenje kroz rad je izviđački metod kojim se postižu obrazovni ciljevi, stiču nova znanja, vještine i stavovi, do kojih se dolazi aktivnim učešćem u različitim oblicima rada, pri čemu članovi/ce kroz direktna praktična iskustva i veću motivaciju produktivnije i lakše dolaze do određenih ciljeva.

Progresivna šema

Progresivna šema predstavlja razvoj, odnosno stalni napredak članova organizacije uz pomoć sistematske povezanosti programskih cjelina, koje se nude postupno, putem različitih metoda rada. Da bi bili stimulisani, članovi/ce ispred sebe treba da imaju uvijek nove izazove.

Život u prirodi

Priroda je vječni izazov za ljude zbog toga što pruža beskonačne mogućnosti. Život u prirodi je značajan prije svega iz razloga što se izviđači uče pravim vrijednostima i imaju

mogućnosti kako fizičkog tako i društvenog, intelektualnog, duhovnog razvoja, kao i razvoja karaktera. U današnje vrijeme, ovaj metod je naročito značajan, kada članovi uglavnom žive u urbanim mjestima, prvenstveno radi očuvanja njihovog zdravlja, ali i razvoja ekološke svijesti.

Simbolički okvir

Simbolički okvir je metod rada gdje stvaramo sistem vrijednosti po uzoru na kulturu ili zajednicu (realnu ili preuzetu iz romana ili filma). Po tom sistemu vrijednosti članovi/ce slijede korake svojih idola, daju primjer drugima, istovremeno usvajajući moralne kodekse. Bitno je da simbolički okvir odgovara pravim potrebama djece i mladih ljudi istog uzrasta i da podstiče njihova interesovanja i entuzijazam.

Zavjet/obećanje i zakoni

Ovaj metod rada predstavlja njegovanje sistema vrijednosti, koji doprinosi da svaki član bude ponosan i dosljedan zavjetu i zakonima, gradeći svoj kodeks ponašanja i predanost Misiji, principima, ciljevima i tradiciji svoje organizacije.

Podrška odraslih

Odrasli u organizacijama mladih (volonteri) imaju presudnu ulogu i zauzimaju značajno mjesto. Svrha uključivanja odraslih u organizaciju je podrška sprovođenju programa.

Uloga odraslih je:

- rukovođenje jedinicama - rukovodilac struktura,
- školovanje kadrova - organizacija i realizacija oblika školovanja,

- obavljanje tehničkih funkcija - sekretar, blagajnik, ekonom, i sl.,
- savjetodavna uloga,
- razrada i preispitivanje programa, Statuta, pravilnika, sistema obuke i planiranje i realizacija aktivnosti,
- obezbjeđivanje uslova za rad - resursi, odgovornosti, tehnička podrška, i sl.

Odrasli zadovoljavaju svoje potrebe kroz različite aspekte:

- učešće na različitim aktivnostima - putovanja, smotre, tabori, izleti, i sl.,
- sistematska dalja obuka,
- učešće u međunarodnim aktivnostima.

Volonteri, odrasli u organizaciji svoj rad zasnivaju na dobrovoljnoj osnovi.

Programske oblasti i teme

Radi lakšeg savladavanja znanja i vještina potrebnih za osvajanje letova, zvijezda i krinova programske zahtjeve smo podijelili u šest cjelina:

1. Izviđački pokret

(WOSM, Izviđački pokret u BiH);

2. Boravak u prirodi

(izletništvo, orijentacija i kretanje kroz prirodu, istraživanje prirode, taborovanje i tehnička znanja, prehrana u prirodi, meteorologija i zaštita od prirodnih nepogoda, signalizacija);

3. Ekologija

(poznavanje i zaštita prirodne sredine, biljni i životinjski svijet);

4. Zdravlje i fizička kultura;

5. Organizovanje izviđačkog i društveno-korisnog rada,

6. Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja.

Sprovođenje programa

Program Saveza izviđača zasnovan je na potrebama i težnjama mladih ljudi i njegova uloga je obrazovno - vaspitna. Naš cilj je da kroz izviđački metod podstaknemo svakog člana da bude odgovoran prema sebi, drugima i zajednici.

Program sprovode obučene vođe u osnovnim radnim jedinicama. Obuka je utvrđena sistemom školovanja Saveza izviđača. Program se sprovodi po kategorijama članstva kroz programe: letova, zvijezda i krinova te kroz programske oblasti i teme, koje su zajedničke za sve kategorije članstva.

Koedukacija

Mnogi ljudi smatraju da prosta činjenica da su dječaci i djevojčice zajedno u grupi daje dodatnu vrijednost obrazovanju. Međutim, ovo nije uvijek istina. Samo to što su zajedno nije dovoljno. Ako želite uspješno da obrazujete mlade ljude, treba da imate precizne obrazovne ciljeve, ili zadatke, i odgovarajuće metode da ih postignete. Obrazovati dječake i djevojčice znači pomoći im da rastu i stiču znanje, vještine i stavove da bi zauzeli svoje mjesto u svijetu odraslih.

Skorašnje istraživanje sprovedeno od strane WOSM (Svjetska skautska organizacija) u saradnji sa Univerzitetom u Oslu pokazuje da su u grupama gdje se sprovodi koedukacija vještine djevojčica sistematski "potcjenjivane" u poređenju sa vještinama dječaka. Ovo znači da čak i u grupama gdje se sprovodi koedukacija, odrasle vođe - muškarci i žene – teže da reprodukuju staru rodnu hijerarhiju i podjelu uloga između muškaraca i žena. Na primjer, kao da je "normalno" za dječake da rade "teške" poslove kao što je sječa drva, dok djevojčice peru suđe.

Koedukacija sama po sebi nije dovoljna. Da bi ispunili svoju svrhu moramo doprinijeti obrazovanju dječaka i djevojčica, mladih ljudi, žena i muškaraca, jednako a na osnovu potreba i težnji svakog pojedinca/ke.

Mladi ljudi u dobu od 12-15 pokušavaju da izgrade svoj identitet (usljed mnogih promjena sa kojima se suočavaju u tom dobu: pubertet, tjelesni razvoj, novi stadijum intelektualnog razvoja, proširenje njihove društvene pozadine, itd.) Stoga, često možemo uočiti spontanu polnu segregaciju (odvajanje) u tom dobu: dječaci žele da budu sa dječacima a djevojčice sa djevojčicama. Mladi ljudi žele da budu sa vršnjacima istog pola da bi dijelili zajedničke probleme, i istraživali svoj rodni identitet. Stoga, dobro je dati im priliku da imaju zajedničke aktivnosti ali i aktivnosti sa vršnjacima istog pola.

Vodni sistem dozvoljava ovu mogućnost: možete imati vodove dječaka i vodove djevojčica koji rade odvojeno ali koji regularno međusobno saraduju. Treba održavati atmosferu istinske saradnje i jednakosti između dječaka i djevojčica i spriječiti prekomjerni takmičarski duh među vodovima, naročito ako je zasnovan na predrasudama

("Dječaci su glupi!"; "Djevojčice treba da kuhaju i ostanu kod kuće...", itd.).

Vođe treba da shvate da postoji razlika između koedukacije i jednostavnog mješanja mladih ljudi različitog pola. Koedukacija znači dati priliku i dječacima i djevojčicama da uče jedni od drugih, otkriju da imaju jednako dostojanstvo, i nauče kako da sarađuju na jednakoj osnovi. Koedukacija je dobra stvar ako imate jasne obrazovne ciljeve.

Programske aktivnosti treba da pružaju jednake mogućnosti i da uvažavaju sve oblasti razvoja ličnosti:

- um,
- emocije,
- karakter,
- duh,
- fizički razvoj,
- društveni razvoj.

Kategorije članstva

Nazivi kategorija:

poletarci i pčelice

mlađi izviđači i planinke

izviđači i planinke

stariji izviđači i planinke - brđani seniori

stariji izviđači i planinke - brđani veterani

Napomena: Uzrasti za kategorije članstva nisu uslovljeni nego je ostavljena mogućnost da entitetski Savezi izviđača (SI FBiH i SI RS) i Savez izviđača Distrikta Brčko svojim Statutima određuju uzraste za kategorije.

poletřaci
i pčelice

Upoznaje prirodu, voli je i brine o njoj. Uči kako da se snalazi u prirodi i da postane svjestan/a njenih vrijednosti i opasnosti. Poznaje svoja prava i obaveze i razvija osjećaj za pravdu i jednakost. Upoznaje, poštuje i saraduje sa svijetom u kome živi. Slobodno izražava svoje misli i osjećanja.

Brine o svom zdravlju i zdravom duhu. Snalazi se u vremenu i prostoru, kreativno se izražava, koristi osnovne tehničke uređaje i sredstva komunikacije. Cijeni svoju i druge kulture, prihvata kodekse lijepog ponašanja i etike.

Upoznaje rad, principe i načela organizacije učestvujući u izgradnji svoje jedinice, učeći da poštuje, cijeni i voli izviđaštvo, znajući svoja prava i dužnosti u organizaciji.

Izviđački metod

Rad u malim grupama

Poletarci su organizovani u jata koja broje oko 20 članova. Jatom rukovodi odrasli predvodnik. Jato može biti podjeljeno na manje grupe (patrole) radi efikasnije realizacije programa.

Učenje kroz rad

Poletarci i pčelice preko igre i praktičnog iskustva, dolaze do novih saznanja, stiču korisne vještine i grade svoju ličnost.

Progresivna šema

Poletarci i pčelice preko sistematski povezanih programskih cjelina koje im se prezentuju postupno stalno imaju pred sobom nove izazove.

Život u prirodi

Boravkom u prirodi poletarci stiču praktična iskustva, razvijaju ljubav prema prirodi, postaju svjesni njenih vrijednosti i opasnosti, podižu nivo ekološke svijesti i doprinose svom zdravlju.

Obećanje i zakoni

Kratak jednostavan tekst, razumljiv djeci koji doprinosi izgradnji sistema vrijednosti svakog pojedinca/ke.

Podrška odraslih

Odrasli planiraju i realizuju aktivnosti poletaraca i pčelica, pružaju im fizičku i emotivnu sigurnost.

Članstvo i organizaciona struktura

Član organizacije mlađeg uzrasta nosi naziv poletarac (dječak) ili pčelica (djevojčica). U daljem tekstu upotrebljavamo naziv poletarac za oba spola da bi izbjegli ponavljanje ona/on, poletarac/pčelica.

Jedinica sastavljena isključivo od pčelica zove se roj pčelica. Jedinica sastavljena od poletaraca nosi naziv jato poletaraca. Jedinica sastavljena od poletaraca i pčelica nosi naziv jato. Jato broji oko dvadeset članova.

Jato je radna jedinica poletaraca (u sastavu čete), a može da bude osnovna jedinica u sastavu odreda.

Program se ostvaruje, po pravilu, u jatu kao cjelini.

Ostvarivanje programa u manjim grupama (patrolama) od jata uslovljeno je praktičnim razlozima konkretnih programskih zahtjeva (igre, takmičenja i sl.). Ova podjela je privremena, grupe (patrole) nisu stalne jedinice.

Jato ima svoje ime, koje biraju sami poletarci. Ime jata simbolizuje osobine članova jata, a po pravilu se uzima iz svijeta faune, flore, junaka iz priča, filmova i drugo. Jato ima svoju zastavu propisanu pravilnikom.

Rukovođenje jatom

Radom jata rukovodi predvodnik.

Predvodnik je po pravilu punoljetan član organizacije koji ima znanja, vještine i smisla za rad sa djecom. Predvodnik kroz neposredan rad sa jatom upoznaje svakog poletarca i trudi se da razvija njegove vještine. Pored rada sa jatom, predvodnici mogu da ostvaruju izviđački program namjenjen za njihov uzrast.

Za osposobljavanje predvodnika i njihovo stručno usavršavanje, u organizaciji se održavaju posebni seminari i škole na nivou saveza.

Četa poletaraca sačinjena je od dva ili više jata. Organi rukovođenja četom su: zbor čete, štab čete i načelnik čete.

Zbor čete čine svi članovi. Zbor čete raspravlja i odlučuje o svim bitnim pitanjima rada i razvoja čete.

Štab čete je rukovodeći organ čete. Štab čete čine: načelnik čete, njegov pomoćnik, predvodnici svih jata koji čine tu četu, kao i drugi članovi čete izabrani na ostale duž-

nosti u četi. Štab čete raspravlja i donosi odluke o tekućim pitanjima rada čete na osnovu zaključaka zbora čete o organizovanju i sprovođenju konkretnih akcija i aktivnosti.

Načelnik čete i njegov pomoćnik, predlažu planove rada čete i sprovode odluke zbora i štaba čete. Njihov zadatak je da se sa predvodnicima dogovaraju realizaciju plana i način rada jata i da im pomažu u savladavanju konkretnog programa.

Pored organa rukovođenja četom, četa ima savjetodavne organe. To su Starješina čete i Savjet čete.

Starješina čete je punoljetni član Saveza izviđača, koji svojim iskustvom i savjetima usmjerava rad čete i pomaže mladim rukovodiocima, ne mješajući se u demokratske dogovore mladih. Starješina čete je član Savjeta čete. U samostalnoj četi starješina čete je rukovodeći organ čete i član štaba čete. U ovom slučaju, njegova uloga je veoma odgovorna jer predstavlja četvu u javnosti i pred organima vlasti i odgovoran je za pravilan rad čete.

Savjet čete čine roditelji, nastavnici, prijatelji organizacije, i njihov je zadatak da pomažu rad čete.

U odredima izviđača, u kojima radi više jedinica poletaraca ili u naseljenim mjestima gdje nekoliko odreda okuplja najmlađu kategoriju članova, veoma je korisno povremeno sastajanje predvodnika radi razmjene iskustava. Međusobni stalni kontakti predvodnika doprinose njihovom usavršavanju, sticanju novih znanja, usklađivanju rada jata, kao i izvođenju zajedničkih akcija poletaraca.

Sadržaj programa

Program se sastoji od opštih i posebnih znanja, čije se ostvarivanje podrazumijeva pristupanjem u jato. Ostvarivanje programa mora da bude sistematsko i kontinuirano. Sticanje znanja, vještina i razvijanje sposobnosti vrši se u stalnoj aktivnosti članstva, što je moguće više u slobodnom prostoru u vedroj atmosferi igre.

Opšti program je podjeljen u tri grupe i stepenovan je po težini u tri nivoa: prvi let, drugi let i treći let.

Letovi se osvajaju postepeno kroz metode i oblike rada. Ostvarivanje programa letova odvija se po pravilu, za sve članove jata istovremeno. Predvodnik prati rad i razvoj poletaraca i priznaje osvojen let cjelom jatu članova na osnovu ostvarenog programa u aktivnostima jata, te nikakvi ispiti ni testovi za priznavanje letova nisu potrebni.

Posebni dio programa sadržan je u vještinama. Opredjeljenje za određenu vještinu sa kojom će se upoznati, zavisi od interesovanja djece i uslova u kojim žive.

Letovi i vještine se savladavaju putem ciklusa. Ciklusi zaokružuju oblasti sa kojima se poletarci upoznaju. Radi se o sistematskom organizovanju niza aktivnosti iz zahtjeva određenog leta, vezanih jednom temom, koji se proširuju zahtjevima vještine.

U toku jedne godine moguće je izvesti jedan ciklusa, jedan let, dvije-tri vještine u kolektivnom savladavanju i jednu po vlastitom izboru.

Metode rada koje se primjenjuju u radu sa poletarcima su: krug i pozdrav, igra, pjesma, takmičenje, ručni rad, dramati-zacija, eksperiment, itd.

Jato ostvaruje svoj program na **sastancima, šetnjama, izletima, kolonijama, smotrama, takmičenjima, sveča-nostima, posjetama, radnim i drugim akcijama i aktiv-nostima.**

Pod **sastankom** se podrazumijeva svaki organizovani skup jata. Sastanak treba organizovati u skladu sa godišnjim pla-nom rada. Treba najprije odabrati glavnu temu sastanka, način obrade teme i prateće igre i pjesme, po mogućnosti tematski vezane za sastanak. Sastanci treba da traju 40-60 minuta, ne treba ih zakazivati češće od jednom sedmično. Uobičajeno je da u toku sastanka poletarci sjede raspore-đeni u krugu, bilo da su u zatvorenoj prostoriji ili napolju. Ovakvo raspoređeni su upućeniji jedni na druge, lakše ih je organizovati i stvoriti jedinstven kolektiv.

Igra je omiljenija aktivnost i sastavni dio života djece. U po-četku dijete svaki rad poistovjećuje sa igrom. Tek kasnije ra-zvija se osjećaj dužnosti i dijete počinje da razlikuje igru od rada. Igra treba da bude osmišljena, tako da kod poletaraca razvija smisao za život u kolektivu, radne navike i pozitivne karakterne osobine. Sve ove aktivnosti treba da budu tako vješto organizovane da ih dijete postepeno usvaja, čime igra postaje vaspitna. Igra treba da bude osmišljena tako da kod poletaraca razvije smisao za život u kolektivu, radne navike i pozitivne karakterne osobine kao što su: istrajnost, časnost, pravednost, jednakost, spretnost, hrabrost, od-lučnost i suzbije agresiju, zavist, i sl. U igri ne treba nikoga ponižavati, niti previše isticati. Svako dijete u igri treba da bude aktivan učesnik, da ima određenu funkciju, ne smije biti pasivan posmatrač. Ovakav pristup igri omogućuje is-poljavanje ličnosti i razvoj prirodnih sposobnosti i sklonosti djeteta, a jedinku još više vezuje za kolektiv.

Šetnje treba da se koriste kao stalna forma rada jata, sasta-nak treba uvijek zamijeniti šetnjom ukoliko vremenski uslovi i tematika sastanka to dozvoljavaju. One se mogu izvoditi u toku radnog dana ali naročito subotom i nedeljom.

Izleti su povremene forme rada, ali veoma omiljene među djecom. Izleti moraju biti dobro pripremljeni i programski

Metod i oblici rada

razrađeni. Cilj izleta može biti ostvarivanje bilo kog programskog zahtjeva, da koristi za provjeru znanja i uvježbavanje vještina. Naravno svaki izlet treba da bude protkan igrom pjesmom i zabavom.

Kolonije su boravci poletaraca u prirodi (a obično traju 5 do 15 dana). Smještaj poletaraca, po pravilu je u čvrstim objektima. Preporučljivo je da stariji poletarci na kolonijama borave u šatorima po dan dva kao priprema i privikavanje za taborovanje. Program kolonije mora da bude sadržajan, bogat i raznovrstan, usklađen sa predznajem i uzrastom učesnika. Na programu mora da bude što više šetnji, izleta, šaljivih i sportski takmičenja, pjesama i igara.

Smotre su susreti izviđača koje mogu biti organizovane na nivou odreda, grada, općine, na saveznom ili svjetskom nivou. Na smotrama su najčešće prisutne sve kategorije izviđača, a postoje i smotre koje se organizuju specijalno za određenu kategoriju. Smotre su najbolja prilika da se poletarci iz različitih jata, mjesta i krajeva, međusobno upoznaju i zbliže, uporede svoja znanja i odmjere snage.

Takmičenje, kao oblik rada, treba organizovati da razvija kod djece upornost, istrajnost, timski duh i rad. Takmičenja su pogodna forma da poletarci potpunije savladaju predviđeni program letova i vještina, a takođe da razviju pozitivne karakterne osobine. Takmičenja mogu biti organizovana na jatnom, četnom, odredskom, općinskom (gradskom) ili državnom nivou. Takmičenje na jatnom nivou može biti individualno ili grupno. Ako se takmiči više jata (uvijek je grupno), moguće je napraviti ekipe u kojima su članovi iz različitih jata. Tako se kod djece razvija dru-

željivost i sposobnost prilagođavanja u društvu. U najvećem broju slučajeva takmiče se jata međusobno, što izaziva kod poletaraca osjećaj pripadnosti kolektivu i takmičarski duh. Tematski mogu biti vrlo različita: sportska nadmetanja, raznovrsne igre, nadmetanja u znanju iz izviđačkog ili opšte-društvenog programa, vještine (vezivanje čvorova, «tragom lisice», raznovrstan ručni rad, orijentacioni kros, itd.), šaljivi kvizovi, vesele olimpijade ili mješovita takmičenja. Među poletarcima treba njegovati zdrav takmičarski duh i sprječavati rivalstva.

Svečanosti se organizuju povodom davanja obećanja, obilježavanja praznika i značajnih jubileja. To mogu biti svečane akademije, drugarske večeri, taborske vatre, fenjer večeri, čajanke i druge priredbe. Poletarci se u redovnom radu pripremaju da budu učesnici programa, organizovanih u okviru ovih svečanosti.

Posjete gradovima (selima) su veoma korisni oblici aktivnosti poletaraca. Za djecu iz sela upoznavanje gradova, njihovog života i sadržaja, neobično je važna komponenta u izgradnji ličnosti djeteta. Za gradsku djecu posjete selima su prikladne da se upoznaju sa životom i radom ljudi na selu i bliže upoznaju poljoprivrednu proizvodnju. Može se ići i u posjetu bolesnom drugu, kulturno-istorijskim znamenitostima (spomenici, muzeji, crkve, manastiri, džamije itd), javnim organizacijama i ustanovama (fabrike, zdravstveni centri, pošta, vatrogasna stanica, planinarski domovi, i sl), mogu se posjetiti i poznate ličnosti ili događaji (pozorišne i kino predstave, koncerti, sajmovi, sportske i tehničke manifestacije).

Radne akcije su značajan faktor u izgradnji radnih navika i u stvaranju pozitivnog odnosa prema radu kod djece. Tu se prvenstveno misli na uređenje izviđačkog doma, kutka jata, školskog dvorišta, izletišta, ulica, uređenje spomenika, njegovanje zelenog pojasa, sađenje šuma i drvoreda. Radne akcije se organizuju da bi poletarci osjetili snagu kolektiva i doprinos svakog pojedinca zajedničkim rezultatima. Na taj način se razvija i osjećaj odgovornosti i solidarnosti. Pored vaspitnih efekata određenim radnim akcijama obezbjeđuju se i finansijska sredstva za potrebe jata. To su akcije sakupljanja sekundarnih sirovina, ljekovitog bilja, branje voća i povrća i obavljanje drugih sezonskih poslova na poljoprivrednim imanjima.

Pjesmu treba negovati, pjesma pozitivno utiče na raspoloženje. Djeca vole da pjevaju, stoga pjesma mora biti obavezan dio svakog sastanka. Treba pjevati svuda, pri svakom susretu jata, u šetnji, na izletu, u školi, u izviđačkom domu, u prirodi. Pjesmom se kod djece razvija sluh, ljubav prema muzici, a kroz tekst se može mnogo naučiti.

Ručni rad može biti pravljenje figura ili igračaka od različitih materijala. Ovaj metod rada je veoma zahvalan za savladavanje nekih vještina (modelarstvo, origami, vez). Djeca vole ručni rad jer je interesantan i prihvataju ga kao igru. Kroz ručni rad se može mnogo naučiti. On razvija kod djece maštu, strpljenje, spretnost, motoriku, snalaženje u prostoru i trodimenzionalno sagledavanje predmeta.

Dramatizacija je lijep način da se prikaže neki događaj ili ispriča priča, a da se pritom uključe svi poletarci. Nezaobilazan je dio

programa jata na svečanostima ili priredbama. Podstiče timski rad, razvija glumačke sposobnosti djece, vježba pamćenje, vještine prezentacije i javnog nastupa, razvija kreativnost.

Eksperiment je metod kojim se na zanimljiv način nešto može dokazati ili objasniti. Ono što se može i čuti vidjeti ostaje trajnije upamćeno. Eksperimente treba primjenjivati kad god je to moguće.

Evidencija rada i članstva

Evidencija članstva i ukupne aktivnosti svakog pojedinaca i jedinice kao cjeline ostvaruje se u jatu i četi, a zbirno i u odredima i Savezima.

Evidencija podataka i aktivnosti pojedinaca vodi se u članskoj knjižici i evidencionom kartonu svakog poletarca.

U okviru jata, u knjizi jata, vodi se evidencija o članovima o savladavanju pojedinih zahtijeva i vještina, o akcijama i aktivnostima, o plaćanju članarine i o imovini.

Evidenciju vodi predvodnik.

Ljetopis jata vode poletarci. Tu se evidentiraju sve aktivnosti jata, priče, igre, pozdravi, crteži, razglednice, fotografije i dr.

Obećanje i zakoni poletaraca

Poslije stupanja u organizaciju, kada upoznaju njen program i sadržaj rada, POLETARCI svečeno daju obećanje.

Obećanje se daje na svečenostima pred državnom i odredskom zastavom uz prisustvo starijih članova, roditelja i prijatelja organizacije. Ovom prilikom poletarci dobijaju maramu. Marama poletaraca definisana je pravilnikom o uniformama.

Prvi let

Izviđački pokret

- Da zna da objasni i razumije, Obećanje i Zakone;
- Da zna osnovne pojmove o značenju riječi poletarac/ pčelica, predvodnik/ca, jato;
- Da ima uniformu i pravilno je nosi;
- Da zna da nacрта znak svog jata;
- Da zna ko je osnivač pokreta u svijetu;
- Da prepoznaje znak WOSM-a, saveza i svog odreda;
- Da pravilno pozdravlja izviđačkim pozdravom;
- Da pravilno staje u krug poletaraca;
- Da zna himnu Saveza.

Boravak u prirodi

- Da zna da objasni pojam izleta, da poznaje pravila ponašanja na izletu (kako se obući i šta ponijeti na izlet);
- Da učestvuje na jednodnevnom izletu, da nacрта, ispriča ili napiše utisak sa izleta;
- Da nacрта put od kuće do škole i da zna svoju adresu;
- Da umije zavezati pertle na cipelama/ patikama (mornarski čvor);
- Da poznaje osnovne kretanja po putnim znacima i igre kretanja po njima;
- Upoznati strane svijeta, praktičnu primjenu;
- Da se zna orijentisati pomoću sunca;
- Da izraditi priručni kompasa;
- Da nauči zavezati zastavni čvor;
- Da nauči koristiti vodu za piće u prirodi, naučiti odabir i čuvanje;
- Da nauči osnovne vrste padavina;
- Da nauči kalendar vremena; pratiti smjerove vjetra u roku od četiri dana, mjeriti temperaturu;
- Da nauči zaštitu od sunca i kiše u prirodi.

Programski zahtjevi

Ekologija

- Da upozna značenje i potrebu zaštite prirode;
- Da bude upoznat s najmanje pet vrsta čajeva koji se koriste u domaćinstvu;
- Da zasaditi biljku (cvijet) i brine se o njenom rastu;
- Da upozna osnovne domaće životinje;
- Da upozna žitarice, livadsko cvijeće i samoniklo jestivo bilje zavičaja;
- Da ostavi izletišta čisto i uredno.

Zdravlje i fizička kultura

- Da zna šta znači prva pomoć;
- Da prepozna ubod insekta i pravilno reaguje;
- Da ima vještinu da pravilno sanira ogrebotinu uz upotrebu flastera i han-zaplata;
- Da nabroji bolesti zavisnosti ;
- Da sa jatom izradi natpise upozorenja o zabrani pušenja i postavi ih u prostoriji za aktivnosti;
- Da nabroji 5 opasnosti iz svoje sredine koje se odnose na ličnu bezbjednost i zdravlje;
- Da razlikuje vrste voća i povrća i da zna o značaju raznovrsne ishrane;
- Da razvija zdrave navike: ličnu higijenu, redovnu tjelovježbu, čin urednosti;
- Da nauči igre zapažanja i pamćenja;
- Da učestvuje u nekoj sportskoj igri jata ili čete;
- Da naučiti rukovati loptom.

Organizovanje izviđačkog i društveno-korisnog rada

- Da učestvuje u izviđačkim igrama i da zna pravila najmanje dvije igre;

- Da prepozna značaj nenasilne verbalne komunikacije;
- Da poštuje dogovor;
- Da je u okviru svog jata učestvovao u jednoj aktivnosti vezanoj za promociju prava djeteta;
- Dobro poznaje sličnosti i razlike između polova;
- Da zna pravila ponašanja pri telefoniranju;
- Da zna da koristi sat;
- Da učestvuje u izradi zidnih novina s članovima jata;
- Da samostalno napravi predmet od papira, plastelina i dr. prirodnih materijala;
- Da upozna članove drugih jata iz istog mjesta ili bliže okoline;
- Da nauči signale za sporazumijevanje rukama (pozor, dođite meni, itd.);
- Da napiše i pošalje čestitku, razglednicu ili dopisnicu;
- Da nauči opasnosti u kući (od struje, vatre, poplave);
- Da štedi kod kuće i sa jatom u kasici ili na štednoj knjižici;
- Da vodi bilješke o utrošku džeparca kroz jednu sedmicu;
- Da redovno plaća članarinu.

Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja

- Da poznaje rodbinske veze i svoje dužnosti u okviru porodice i zajednice u kojoj živi;
- Da posjeti neko od kulturnih i istorijskih mjesta u svom kraju (spomenici, muzeji, pozorište, biblioteka);

- Da zna da postoje ljudi s posebnim potrebama;
- Da poštuje tuđa osjećanja i iskazuje svoja;
- Da zna i da primjenjuje pravila lijepog ponašanja;
- Da učestvuje u izvođenju priredbe jata za roditelje;
- Da zna 5 osnovnih saobraćajnih znakova i da upozna saobraćajnu kulturu;
- Da umije da se lijepo ponaša za stolom, pravilno držeći pribor;
- Da s jatom posjeti lutkarsku ili pozorišnu predstavu za djecu;
- Da zna pjesmu „Žika Mika“ i još 2 izviđačke pjesme;
- Da pomogne prijatelju iz jata, bilo u mjestu, bilo u prirodi, u nečemu što mu predstavlja teškoću;
- Da pomaže u kući pri svakodnevnim poslovima;
- Da uči biti nesebičan, npr. podijeliti s prijateljima pribor, igračke, slatkiše i sl.;
- Da upozna pojam zavičaja i domovine i njena glavna obilježja;
- Da zna puni naziv svoje zemlje i da prepozna njena obilježja;
- Da zna datume nekih praznika (Nova godina, Dan žena, Dan državnosti i dr.), i učestvuje sa svojim jatom u njihovom obilježavanju;
- Da zna važnije telefonske brojeve: vatrogasaca, prve pomoći i da ih pravilno koristi;
- Da zna prepričavati pročitane priče;
- uz 1. let osvojiti najmanje jednu vještinu.

Drugi let

Izviđački pokret

- Da zna da objasni pozdrav izviđača;
- Da zna osnovne pojmove o kategorijama članstva u organizaciji;
- Da zna oznake na uniformi za svoju kategoriju i njihovo značenje;
- Da objasni i nacрта znak svog odreda, saveza i WOSM-a;
- Da zna da prepriča priču o Baden Paue-lu i osnovnoj ideji razvoja skautizma;
- Da uredno nosi uniformu;
- Da zna da objasni obećanje i zakone poletaraca.

Boravak u prirodi

- Da pronađe odredište po adresi u svojoj okolini;
- Da zna da se služi kompasom;
- Da zna načine orijentisanja u prirodi i urbanoj sredini bez kompasa;
- Da zna da razlikuje godišnja doba i njihove karakteristike
- Da umije po napisanim uputama da pronađe važan objekat u svom mjestu (pošta, ambulanta, policija);
- Da se zna orijentisati u vremenu;
- Da zna vezati i primjenjivati ambulantni i detektivski čvor;
- Da zna da prišije dugme;
- Da saopšti smisao poruke od 15 riječi poslije pređenih 200 do 500 metara;
- Da zna 10 novih putnih znakova;
- Da posjeti naselja u okolici i upozna ulice kojima se do njih stiže;
- Da nacрта priručnu skica puta od kuće do škole ili izviđačke prostorije;

- Da zna služiti se planom svoga mjesta;
- Da nauči primjenu šatora;
- Da nauči prenošenje poruka na daljinu u prirodi;
- Da nauči pripremati jednostavni obrok na izletu ili šetnji;
- Da zna oprati svoje čarape, rublje i sl. na akciji i taboru.

Ekologija

- Da posadi i njeguje biljku ili se brine o životinji;
- Da sa svojim jatom napravi kućicu i hranilicu za ptice, da ih postavi i održava;
- Da sa svojim jatom napravi plakat o zaštiti sredine;
- Da upozna jestive šumske plodove (ne gljive!);
- Da se zna koristiti kalendarom prirode;
- Da upozna karakteristične biljke i životinje zavičaja;
- Da učestvuje u akciji čišćenja i uređenja okoline izviđačkih prostorija ili javne površine;
- Da nauči primjenu nekih od ličnih načina pomoći u zaštiti prirode (štednju vode, razvrstavanje otpadaka, pljoštenje plastičnih boca i tetrapaka...);
- Da učestvuje u obilježavanju ekoloških datuma;
- Da učestvuje u akciji recikliranja papira.

Zdravlje i fizička kultura

- Da vodi računa o ličnoj higijeni;
- Da zna da pruži prvu pomoć prilikom sunčanice;
- Da zna posljedice bolesti ovisnosti i da sa jatom osmisli slogan, razglednicu ili plakat kao protest bolestima ovisnosti;

- Da zna o značaju korištenja prirodnih namirnica u ishrani i štetnosti vještačkih;
- Da učestvuje u igrama zapažanja i pamćenja;
- Da nauči načine kretanja u prirodi;
- Da nauči osnove prve pomoći pri ogrebotinama i krvarenju iz nosa.

Organizovanje izviđačkog i društveno-korisnog rada

- Da učestvuje u odredskim aktivnostima na temu promocije prava djeteta;
- Da nauči izradu jednostavnog predmeta za praktičnu upotrebu;
- Da zajedno s jatom vodi dnevnik dobrih djela;
- Da učestvuje u nekoj humanitarnoj akciji;
- Da zna nenasilno da iskaže svoju potrebu, osjećanje, razmišljanje;
- Da poznaje načine mirnog rješavanja konflikta;
- Da napravi koverat, napiše pismo i pošalje;
- Da zna da koristi osnovne funkcije mobilnog telefona;
- Da s članovima jata izradi maskotu jata;
- Da je s jatom posjetio bivak ili tabor;
- Da ostvari vezu s poletarcima iz nekog drugog grada;
- Da učestvuje u jatnoj akciji kojom će se pomoći prijatelju iz jata, škole, susjedstva koji je u potrebi;
- Da izradi "zahvalnice" onima koji su učinili dobro djelo;
- Da izvodi terenske igre skrivanja i traženja primjerene uzrastu;

- Da nauči uraditi šifrirano i nevidljivo pismo;
- Da nauči uraditi nevidljivo pismo;
- Da kupi neki dio izviđačke opreme ličnom ušteđevinom;
- Da ostvari jednu izviđačku akciju finansiranu od jatne štednje.

Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja

- Da poznaje svoje porodično stablo;
- Da poznaje nekoliko načina pozdravljanja karakterističnih za različite kulture;
- Da poštuje potrebe i različitosti drugova i drugarica u jatnu;
- Da poznaje osnovna pravila u saobraćaju;
- Da prepriča priču o svojoj omiljenoj ličnosti;
- Da razgovara o dobrom/lošem događaju i osjećanjima vezanim za njih;
- Da prepoznaje grupe muzičkih instrumenata i da iz svake grupe nabroji bar tri;
- Da poznaje različite tehnike likovnog izražavanja;
- Da zna da se pozdravi i predstavi na 3 ili više stranih jezika i jeziku gluhonijemih;
- Da se lijepo ponaša na javnom mjestu;
- Da zna 3 nove izviđačke pjesme;
- Da zna glavna obilježja BiH - grb, zastavu i himnu;
- Da posjeti značajne kulturno-istorijske spomenike kraja;
- Da zapiše i prepriča jedan odlazak na izlet ili šetnju na osnovu vlastitog zapazanja i pamćenja;

- Da pripremi i izvede tačku s jatnom za prigodni kulturno-zabavni program;
- Da pripremi jatnu izložbu;
- Da izradi prigodne predmete: masku za maskenbal, čestitke, izviđački plakat i sl;
- Da učestvuje u crtanju pejzaža, biljke, životinje ili objekta na jatnoj akciji u prirodi;
- uz 2. let osvojiti još najmanje dvije vještine.

Treći let

Izviđački pokret

- Da zna da objasni pojam izviđač, vodnik/ca i vod;
- Da poštuje tradiciju organizacije;
- Da učestvuje u akciji Dana sjećanja (Dan osnivača);
- Da upozna bitne činjenice o postanku i radu jedinice;
- Da obavi razgovor s jatom o ispunjenju obećanja i zakona poletaraca.

Boravak u prirodi

- Da zna osnovne pojmove izleta, bivaka i tabora/zimovanja;
- Da zna sve putne znakove;
- Da pomaže pri organizaciji izleta;
- Da je učestvovao na dvodnevnom izletu;
- Da se zna orijentisati u noćnim uslovima;
- Da raspoznaje osnovne elemente reliefa svoje okoline;
- Da poznaje pet čvorova i da isplete čvor za maramu;
- Da je učestvovao u podizanju šatora;
- Da pravilno održava i čuva odjeću i obuću;
- Da zna abecedu rukama;
- Da sa jatom boravi na taboru ;
- Da učestvuje na barem tri izleta ili šetnje, na različitim mjestima i u različitim godišnjim dobima;
- Da upozna još neke načine orijentisanja u prostoru pomoću prirodnih elemenata (sunca, zvijezda...);
- Da upozna izgled sazviježđa Velikog i

- Malog medvjeda, nacrtat ih i i odredi pritom gdje je zvijezda Sjevernjača;
- Da s jatom obavi večernju šetnju radi posmatranja neba;
- Da izradi priručnu skicu terena oko izviđačke prostorije;
- Da naučiti vezati i primijenjivati skraćivaljku i ribarski čvor;
- Da izradi s jatom sunčani sat u prirodi;
- Da nauči paljenje vatre;
- Da se upozna sa opasnostima loženja vatre na otvorenom;
- Da upozna značenje signala SOS i neki način njegovog slanja;
- Da nauči zornu signalizaciju;
- Da prenese smisao usmene poruke od 20 riječi nakon nekoliko sati;
- Da izradi s jatom ognjište u prirodi i skuha čaj;
- Da ispeće s jatom kobasice u prirodi.

Ekologija

- Da zna da prepozna tri životinjska traga na izletu;
- Da izradi herbarijum s opisom biljaka;
- Da poznaje lanac ishrane;
- Da učestvuje u akciji prikupljanja sekundarnih sirovina i da poznaje pojam reciklaže;
- Da razlikuje jestivo od nejestivog bilja;
- Da nabroji pet načina zagađivanja vode, tla i vazduha i načine sprječavanja zagađivanja;
- Da upozna jestive i otrovne gljive – osnovne vrste;
- Da prati tokom jedne sedmice (od sastanka do sastanka) i bilježi promjene vremena u tablici (padavine, vjetar, temperatura...);

- Da upozna osnovne meteorološke simbole;
- Da posjeti meteorološku stanicu ili zvjezdarnicu;
- Da izradi prirodnjačku zbirku;
- Da posjeti prirodoslovni muzej, prigodnu izložbu, zoološki vrt ili botanički park.
- Da obilježi jedan eko-datum;
- Da učestvuje u radu eko-patrole pri nekom zadatku čišćenja ili očuvanja prirode, ili mjesta svog boravka;
- Da vodi dnevnik nekog od svojih ekološki ispravnih postupaka tokom jedne sedmice, od sastanka do sastanka (po savjetu predvodnika: štednja vode, plastični otpad, sortiranje otpada itd.).

Zdravlje i fizička kultura

- Da učestvuje u igrama zapažanja i pamćenja;
- Da zna čemu služi vakcinacija;
- Da vodi računa o higijeni na aktivnostima u prirodi;
- Da zna simptome najčešćih dječijih bolesti;
- Da umije da prepozna krpelja i obrati se za pomoć;
- Da umije da sanira opekotinu 1. stepena;
- Da nauči upotrebu zavoja i sterilne gaze pri lakšim ozljedama;
- Da shvata šta je to pubertet i zna koje ga promjene očekuju na tijelu;
- Da zna značajne datume posvećene borbi protiv bolesti zavisnosti i da učestvuje na likovnom ili literarnom konkursu povodom nekih datuma iz ove oblasti;
- Da učestvuje u sportskim aktivnostima jata;

- Da provodi terenske igre skrivanja i traganja primjerene dobi;
- Da usvoji osnove plivanja, skijanja, vožnje biciklom, skejtom ili rolama.

Organizovanje izviđačkog i društveno-korisnog rada

- Da od prirodnog materijala napravi maketu;
- Da nabroji prava djeteta, da zna kome da se obrati za pomoć prilikom narušavanja tih prava;
- Da zajedno sa svojom porodicom učestvuje u nekoj izviđačkoj aktivnosti;
- Da učestvuje u sprovođenju odredske humanitarne aktivnosti;
- Da s jatom napravi izložbu (crteža, fotografija, literarnih sastava i sl.) na zadatu temu;
- Da sačini svoj vremenski dnevni raspored za nedjelju dana i da objasni važnost planiranja vremena;
- Da učestvuje u izradi knjige uspomena s aktivnosti, opisujući događaje i osjećanja;
- Da pošalje telegram;
- Da sa svojim jatom posjeti jednu javnu službu;
- Da uči osnovne signale (SOS, zdravo) i načine pisanja šifrovanog pisma;
- Da učestvuje u maloj školi kulinarstva;
- Da učestvuje na aktivnosti van svog mjesta;
- Da obavlja jednu dužnost u jatu bar mjesec dana;
- Da napiše poruku nevidljivim pismom;
- Da učestvuje u jednoj regionalnoj ili državnoj izviđačkoj akciji;

- Da pošalje pismo ili razglednicu drugom jatu kojeg smo upoznali na akciji i ostvari trajniju komunikaciju na zajedničkim izletima i susretima;
- Da vodi dnevnik dobrih djela jednu sedmicu;
- Da učestvuje u jatnoj akciji prikupljanja pomoći, izrade poklona, pripreme programa te posjeta bolnici, dječjem domu, domu za stara lica ili sl;
- Da izradi s poletarcima iz jata jednostavnu maketu;
- Da pomogne izviđačkom kuharu na većoj akciji u podjeli nekog obroka, kao i u nekim drugim poslovima u kuhinji;
- Da pomogne u uređenju i održavanju izviđačkih prostorija i njihove okolice;
- Da učestvuje u radnoj ili privredivačkoj akciji s ciljem finansiranja zajedničke aktivnosti ili prikupljanja pomoći za prijatelje;
- Da upozna jednu informatičko edukativnu igru.

Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja

- Da zna lokacije raznih kulturno - istorijskih mjesta i društvenih institucija u svom kraju;
- Da ima osnovna znanja o državnom uređenju;
- Da zna da objasni neke običaje iz svoje sredine;
- Da nabroji religije u svom okruženju;
- Da učestvuje u radionicama ručnog rada;
- Da s jatom učestvuje u aktivnosti o saobraćaju;

- Da kaže nekoliko stvari o sebi na stranom jeziku;
- Da sa svojim jatom učestvuje u KZP ili odredskoj priredbi;
- Da nauči 3 nove izviđačke pjesme;
- Da upozna prošlost svoga mjesta i zavičaja;
- Da upozna jedno od karakterističnih zanimanja zavičaja i o tome izradi crtež ili sastav za zidne novine;
- Da napiše izvještaj o jednom odlasku na izlet ili šetnju na osnovu svog zapažanja i pamćenja;
- Da predstavi prijateljima u jatu najdražu knjigu (najdražeg pisca);
- Da učestvuje u izvođenju programa uz taborsku vatru;
- Da posjetiti s jatom jednu kulturnu ustanovu;
- Da učestvuje u izradi izviđačkih novina i zdinih novina;
- Da učestvuje u izradi prigodnih predmeta (maske za maskenbal, čestitke, i sl.);
- Da pripremi neke igre za nove poletarce;
- uz 3. let osvojiti još najmanje dvije vještine.

Vještine

Uz opšti program za najmlađu izviđačku dobnu skupinu, tj. pčelice i poletarce (program I, II ili III leta) u radu s jatom javlja se potreba za uvođenjem i posebnog programa koji se provodi kroz vještine.

VJEŠTINE nam prije svega služe kao dopuna i proširenje opšteg programa, što znači da su temeljene na postojećem programu letova. Kroz vještine djeca iskazuju svoje interese i pojedinačne sklonosti, dobivaju smjernice i stiču osnovna znanja o sadržaju i načinu obavljanja različitih aktivnosti - životu i radu ljudi, prepoznatljivim odlikama krajeva, zanimanja, godišnjih doba...

Vještine se odvijaju kroz cikluse. CIKLUS je sistemski organizovani niz aktivnosti kojima se jato ili dio jata može baviti duže vrijeme (2-3 mjeseca). Sve predviđene aktivnosti povezane su zajedničkom temom i provode se kroz oblike rada primjerene dobi članova jata (igra, šetnja, priča, pjesma, takmičenje, likovni izraz, ručni rad...). Aktivnosti jato izvodi zajedno uz prethodni dogovor svih članova jata.

Poletarac, pčelica vještinu savladava:

- učestvovanjem na većini aktivnosti određenih za tu vještinu,
- usvajanjem osnovnih znanja i rješavanjem postavljenih problemskih zadataka,
- ispunjavanjem konkretnih zahtjeva (ukoliko vještina uslovljava takve).

Osoba koja provodi program vještine (predvodnik, načelnik čete poletaraca) mora biti upoznata s mogućnostima i sposobnostima pojedinca i grupe, te modifikovati način pristupa i izvođenje predloženih aktivnosti.

Posebni dio programa služi kao dopuna, proširenje i produbljenje opšteg programa. On daje mogućnosti za ispoljavanje i ostvarivanje specifičnih pojedinačnih sklonosti i interesa pojedinih članova, i ostvaruje se prvenstveno kao izborni program. Posebni program je sadržan u vještinama.

VJEŠTINE predstavljaju skup raznolikih aktivnosti tematski vezanih za pojedinu širu oblast ljudskog života, životnu ili prirodnu cjelinu.

Programi "vještina" su vezani za programske ciljeve i način rada izviđačke organizacije s poletarcima, primjereni su

organizacijskim mogućnostima na nivou jata (i čete), zasnovani su na interesima članova, te savladivi u roku od najviše nekoliko mjeseci.

Opredjeljenje za određenu "vještinu" s kojom će se upoznavati, ovisi o interesu djece i uslovima u kojima žive.

Vještine predviđene posebnim programom za poletarce i pčelice su grupisane oko 4 smjernice koje su prepoznate kao bitni elementi dječjeg svijeta, njihovog razvoja, znanja i vještina:

- Priroda
- Društvo
- Sport
- Umjetnost

s tim da vještine jedne grupe svojom programskom zadaćom mogu ulaziti i u okvire ostalih.

Broj vještina osjetno je smanjen u odnosu na raniji izbor, no zadržan je širok spektar tematskih jedinica koje bi trebale zadovoljiti postojeće interese i poslužiti poletarcima prilikom upoznavanja svijeta koji ih okružuje.

Kako je svladavanje pojedine vještine predviđeno kroz duži vremenski period, uz više tematskih jedinica, te aktivnih zadataka za jednu vještinu, broj vještina sasvim odgovara mogućnostima predvodnika da kroz tri - četiri godine koliko radi sa svojim jatom savlada većinu od predloženog.

VJEŠTINE:

1. Astronaut
2. Mornar
3. Ribica
4. Žabica
5. Poljoprivrednik-farmer
6. Robinzon
7. Hiawata
8. Mowgli
9. Yeti
10. Izletnik
11. Vodič
12. Domaćin
13. Sakupljač
14. Novinar
15. Biciklista
16. Sportista
17. Zabavljač
18. Likovni umjetnik
19. Modelar
20. Naučnik
21. Zaštitinik zajednice
22. Prijatelj svijeta
23. Kuhar
24. Izviđački kurir

mlađi
izviđači
i planinke

Istražuju, posmatraju, procjenjuju, zapažaju i snalaze se u životnoj sredini. Tako nauče da žive u skladu sa prirodom, ne narušavajući je.

Prihvataju građanske vrijednosti, poštuju svoju i kulture drugih, čime doprinose razvoju svoje sredine.

Poznaju opšta pravila ponašanja i komunikacije, usavršavaju se prateći trendove, razumiju svoje i kulturno i duhovno naslijeđe drugih i razvijaju se u svjesnu i odgovornu osobu koja planira resurse i brine o zdravlju i higijeni.

Ponosan je član organizacije i cijeni njene vrijednosti, principe i načela, poznajući strukturu organizacije, svoja prava i dužnosti, njenu tradiciju i razvoj u zemlji i svijetu.

Izviđački metod

Rad u malim grupama

Vod djeluje kao jedinstvena cjelina sa aktivnim učešćem svih članova voda. Rad u vodovima kroz komunikaciju, druženje, podršku vodi prema ostvarenju sopstvene odgovornosti u ostvarenju zajedničkog cilja.

Učenje kroz rad

Učenje kroz rad su aktivnosti koje članovi voda osmisle i praktično iskuse. Time se postiže veća zainteresovanost i aktivniji rad.

Progresivna šema

Razvoj tj. stalni napredak članova/ca organizacije preko sistematske povezanosti programskih cjelina koje im se nude postupno, izviđač se stimuliše, sistematskim postavljanjem novih izazova.

Život u prirodi

Priroda je najbolja osnovna sredina za izvođenje vodnih aktivnosti. Mlađi izviđači i planinke kroz ovaj metod istražuju, posmatraju, procjenjuju, zapažaju i snalaze se u životnoj sredini. Tako nauče da žive u skladu sa prirodom, ne narušavajući je doprinose razvoju svoje sredine, planiraju resurse i brinu o svom zdravlju.

Simbolički okvir

Članovi/ce jednog voda preuzimaju sistem vrijednosti od neke njima slične grupe (stvarne, ili preuzete iz knjige ili filma) bitno je da simbolički okvir te grupe izviđačima daju primjer i podstiču ih na istraživanje i avanturu.

Zavjet i zakoni

Njegovanje sistema vrijednosti jednog voda, koji doprinosi da svaki član bude ponosan i dosljedan zavjetu i zakonima, gradeći svoj kodeks ponašanja i predanost Misiji, principima, ciljevima i tradiciji izviđačkog pokreta.

Podrška odraslih

Odrasli dodjeljuju adekvatne odgovornosti mladim ljudima i pružaju programsku, logističku, organizacionu, psihičku i emocionalnu podršku koja je mladima potrebna.

Članstvo i organizaciona načela

Članovi/ce Saveza izviđača učenici/ce viših razreda osnovne škole nose naziv mlađi izviđači / mlađe planinke. Mlađi izviđači se organizuju u vodove i čete.

Vod je radna jedinica izviđača u kojoj se ostvaruje najveći dio programa. Vod je grupa djece ili mladih od 6 do 12 članova, sa sličnim interesovanjima i približno istog uzrasta.

Vod ima svoje ime koje biraju samo članovi. Ime voda treba da simbolizuje članove voda. Obično se uzimaju imena iz svijeta flore i faune, neke prirodne pojmove i slično. Vod ima i svoj stilizovani znak koji odgovara imenu voda. Vod ima svoju zastavu. Oblik i izgled zastave regulisan je posebnim pravilnikom.

Dva ili više voda udružuju se i formiraju osnovnu jedinicu.

Osnovna jedinica mlađih izviđača i planinki je četa. Ako na određenom terenu ne postoje uslovi za formiranje odreda izviđača, kao samostalne organizacione jedinice, jer postoji samo jedna četa izviđača, ta četa može djelovati kao samostalna organizaciona jedinica.

Četa ima svoje ime koje biraju sami članovi. Ime čete simbolizuje članove, a uzima se po znamenitim ličnostima ili se uzimaju pojmovi iz prirode. Četa takođe ima svoju zastavu. Oblik i izgled zastave regulisan je posebnim pravilnikom.

Rukovođenje vodom

Osnovni princip odlučivanja je demokratsko dogovaranje na zajedničkim skupovima članova voda, odnosno čete.

Vod djeluje kao jedinstveni kolektiv. Samostalno ostvaruje veliki dio programa organizacije, bira pomoćnika vodnika, a vodnik raspoređuje zadatke i dužnosti članovima voda, prati njihov rad i ostvarivanje programa, predlaže priznavanje stečenih znanja.

Vodnik i članovi vrše i druge funkcije u skladu sa usvojenim zadacima i zajednički utvrđenim planovima i programima u sklopu čete. Vodnik zajedno sa vodom donosi odluke kao cjelina.

Vodnik i njegov pomoćnik, u skladu sa ciljevima odreda i čete predlažu aktivnosti i ostvaruju u ime voda saradnju sa drugim jedinicama.

Ostale dužnosti u vodu mogu biti: sekretar, blagajnik, domaćin, ekonom, kao i one koje vod smatra da su potrebne (npr. higijeničar, referent za sport, kulturno zabavni rad, i sl.). Svaki član voda treba da dobija zaduženja. Dužnosti u vodu raspoređuju se prema ličnim sklonostima i prema potrebama. Preporučljivo je da se članovi mjenjaju na pojedinim dužnostima kako bi stekli iskustva na raznim poslovima.

Organi rukovođenja četom su: zbor čete, štab čete i načelnik čete.

Zbor čete čine svi članovi. Zbor čete raspravlja i odlučuje o svim bitnim pitanjima rada i razvoja čete.

Štab čete je rukovodeći organ čete. Štab čete čine: načelnik čete, njegov pomoćnik, vodnici svih vodova koji čine tu četvu, predvodnici, kao i drugi članovi čete izabrani na ostale dužnosti u četi. Štab čete raspravlja i donosi odluke o tekućim pitanjima rada čete na osnovu zaključaka zborra čete o organizovanju i sprovođenju konkretnih akcija i aktivnosti.

Načelnik čete i njegov pomoćnik, predlažu planove rada čete i sprovode odluke zbora i štaba čete. Njihov značajni zadatak je da se sa vodnicima dogovaraju o realizaciji plana i načinu rada vodova, da im pomažu u savladavanju konkretnog programa.

Pored organa rukovođenja četom, četa može imati savjetodavne organe. To su Starješina čete i Savjet čete.

Starješina čete je punoljetni član izviđača, koji svojim iskustvom i savjetima usmjerava rad čete i pomaže mladim rukovodiocima, ne mješajući se u demokratske dogovore mladih. Starješina čete je član Savjeta čete. U samostalnoj četi Starješina čete je rukovodeći organ čete i član štaba čete. U ovom slučaju, njegova uloga je veoma odgovorna jer predstavlja četu u javnosti i pred organima vlasti i odgovoran je za pravilan rad čete.

Savjet čete čine roditelji, nastavnici, prijatelji organizacije, i njihov je zadatak da pomažu rad čete.

Program rada

Rad na ostvarivanju programa ima za cilj da se članovi stalnom primjenom stečenih znanja, vještina i sposobnosti osposobljavaju za aktivan odnos prema društvenoj zajednici i razvijaju pozitivne karakterne osobine.

Program rada izviđača dijeli se na opšti-zajednički i posebni-individualni.

Opšti program obuhvata programe izviđačkih zvijezdi, a posebni program sadržan je u izviđačkim vještarstvima.

Program zvijezdi je definisan programskim zahtjevima za kategoriju mlađih izviđača u tri nivoa: prva zvijezda, druga zvijezda i treća zvijezda (bronzana, srebrna i zlatna) u svim oblastima i temama Programa izviđača.

Ispunjavanje predviđenih uslova za sticanje izviđačkih zvijezdi podijeljeno je na tri stepena: prva, druga i treća zvijezda (bronzana, srebrna i zlatna).

Vještarstva predstavljaju posebna znanja i vještine korisne i potrebne u aktivnostima jedinica izviđača kao i u svakodnevnom životu i radu svakog člana. Svako vještarstvo je manja, zaokružena cjelina određenih aktivnosti, znanja, vještina i izvršenih zadataka koje pojedinac savladava na osnovu izražene želje i ličnih afiniteta.

Metod i oblici rada

Ostvarivanje izviđačkog programa organizuje se po pravilu, u manjim kolektivima, to jest u vodovima, primjenjujući izviđački “vodni sistem”.

Vodni sistem se sastoji u tome da vodnik kao sposoban organizator koji umije da prenosi svoja znanja, radi sa manjom grupom članova. U praksi to znači da vodnik radi sa članovima svog voda, da sa vodnicima svih vodova jedne čete radi načelnik čete, i da načelnik odreda radi sa načelnicima čete i drugih organizacionih jedinica udruženih u odred.

Savladvanje programskih zahtjeva unutar zvijezdi obavlja se postepeno, po mogućnosti istovremeno za sve članove jednog voda, praktičnim radom. Članovi se sami opredjeljuju za osvajanje pojedinih vještara prema individualnim sklonostima. Pri tome je obaveza rukovodilaca da člana usmjeravaju na osvajanje i onih vještara za koje nema posebnih afiniteta, kako bi na taj način širio svoja znanja, vještine i stavove.

U izboru konkretnog programa za rad izviđačkih jedinica, njihovih aktivnosti i akcija koje se zasnivaju na opštoj programskoj orijentaciji izviđačke organizacije, na svim organizacionim nivoima odlučuju štabovi organizacionih jedinica.

Utvrđivanje stečenih znanja i vještina, ispunjavanje predviđenih zahtjeva za pojedine nivoe izvodi se svakodnevnim praktičnim radom na sastancima, u prirodi, na izletima, na taborovanju i zimovanjima, uopšte na svim mjestima gde se okupljaju izviđači.

Da je izviđač ispunio u cjelini programske zahtjeve određene zvijezde konstantuju svi članovi voda, a potvrđuje i dodjeljuje zvijezdu, kao stepen znanja, štab čete/odreda.

Aktivnosti i akcije izviđačkih jedinica uvijek su dobro pripremljene, organizaciono i materijalno obezbjeđene.

Programska pripremljenost akcije znači da se unaprijed tačno utvrdi njen cilj, program i oblik izvođenja. Cilj određene akcije može da bude ostvarivanje pojedinih dijelova Programa Saveza izviđača.

Organizaciona pripremljenost zahtjeva blagovremeni dogovor sa učesnicima i rukovodstvom akcije, o mjestu i vremenu izvođenja, polasku, načinu putovanja, povratku, bezbjednosti učesnika, itd.

Najzad, materijalno obezbeđenje zahtjeva tačno utvrđivanje potreba novčanih i materijalnih sredstvima za izvođenje akcije, kao što su dokumenti, vozne karte, izviđačka oprema, sportski rekviziti, torbica prve pomoći, sredstva za ishranu i sl.

Akcija će uspjeti samo u tom slučaju ako cjelokupno članstvo sa interesovanjem priđe njenim pripremama i izvođenju.

Mlađi izviđači u svojim vodovima i četama ostvaruju stalnu aktivnost kroz različite oblike rada: **sastanke, izlete, projekte, radne akcije, taborovanja, marševe, pohode i druge akcije, svečeno-sti, kulturno-zabavne manifestacije, sportska i izviđačka takmičenja** itd.

Sastanci vodova i četa, su redovni oblici aktivnosti. Vodni sastanci se, po pravilu, održavaju jednom sedmično, a četni po potrebi. Na sastancima se razmatra izvršavanje primljenih zaduženja, dogovara o predstojećim zadacima i savladava novi sadržaj izviđačkog programa, vrjednuje i planira rad. Igra, pjesma i zabava treba da budu sastavni dio svakog sastanka, kako bi bio zanimljiv i privlačan. Članovi voda na sastanku razgovaraju o problemima i svojim osjećanjima.

Izlet organizuju vodovi, čete, a izuzetno odredi. Svaki izlet mora da ima određeni cilj, postavljene zadatke, razrađen program. Izvode se u prirodi. Posjete znamenitostima ili nekim kulturno umjetničkim, naučno tehničkim ili sportskim manifestacijama, takođe mogu da budu izleti.

Izleti mogu biti poludnevni, jednodnevni ili višednevni, sa noćenjem u prirodi ili u čvrstim objektima.

Taborovanje je redovan i vrlo značajan oblik rada koji u velikoj mjeri omogućava

zadovoljenje interesa i potreba članstva, a istovremeno osvajanje znanja, sticanje vještina i njihovu praktičnu primjenu u prirodi u različitim uslovima, što doprinosi izgradnji stavova. U širem smislu pod ovim pojmom treba podrazumijevati sve vrste višedневnih boravaka u prirodi: pokretna taborovanja, putovanja biciklima, plovidbe, zimovanja itd. Izviđačko taborovanje je specifičan oblik organizacionog provođenja slobodnog vremena mladih, zasnovan na Programu Saveza izviđača. Tu se ostvaruje veliki dio sadržaja rada organizacije i u najvećoj mjeri dolazi do izražaja lične inicijative članstva i stvaralaštvo svakog pojedinca.

Smotre su susreti izviđača koje mogu biti organizovane na nivou odreda, grada, opštine, na državnom ili svjetskom nivou. Na smotrama su najčešće prisutne sve kategorije izviđača, a postoje i smotre koje se organizuju specijalno za određenu kategoriju. Smotre su najbolja prilika da se izviđači iz različitih jedinica, mjesta i krajeva, međusobno upoznaju i zbliže, uporede svoja znanja i odmjerne snage.

Projekti u užem smislu, obuhvataju druge oblike zajedničkog djelovanja voda, čete ili više izviđačkih jedinica. Oni su dinamični po formi, najčešće tematski po sadržaju, po pravilu veoma privlačni za članstvo. Imaju vaspitnu funkciju i ujedno zadovoljavaju interesovanje i potrebe mladih za pozitivnom afirmacijom i uključivnje u društveni život. Svaki projekat sastoji se od aktivnosti/akcija. Projektne aktivnosti omogućuju da se ostvare ciljevi projekta, pri čemu se razvija osjećaj odgovornosti prema kolektivu i doprinos svakog pojedinca zajedničkom cilju.

Radne akcije su značajan faktor u izgradnji radnih navika i stvaranju pozitivnog odnosa prema radu. Radnim akcijama treba obezbjediti uređenje izviđačkog doma, školskog dvorišta, ulice, izletišta, zatim njegovanje zelenog pojasa, sađenje drvoreda i šuma itd.

Radnim akcijama, kao što je rad na sezonskim poslovima u poljoprivredi, sakupljanju ljekovitog bilja i sekundarnih sirovina izviđači mogu da obezbjede finansijska sredstva za nabavku opreme i druge zajedničke potrebe. Takođe, ove aktivnosti mogu biti realizovane sa drugim organizacijama i institucijama i biti od koristi za lokalnu zajednicu.

Svečanosti se organizuju u okviru proslava lokalnih praznika, značajnih jubileja, datuma i u drugim prilikama. To mogu biti svečane akademije, tematske večeri, susreti drugarstva, taborske vatre i druge priredbe. U okviru većih svečanosti izviđači polažu zavjet.

Kulturno-umjetničke i zabavne aktivnosti ostvaruju se u sklopu redovnog rada jedinica ispunjavanjem pojedinih programskih zahtjeva. Posebni oblici ove djelatnosti su: posjete pozorišnim, kino i drugim priredbama, poznavanje kulturno-istorijskih spomenika i muzeja i institucija, kontakti sa kulturnim i umjetničkim društvima i umjetnicima, organizovanja priredbi, taborskih vatri, drugarskih večeri i čajanki, izdavanje vodnih i četnih publikacija (zidne novine i sl.) itd.

Sportska-izviđačka takmičenja su sastavni dio redovnih aktivnosti: sastanaka, izleta, taborovanja, a naročito susreta i smotri, a mogu da budu i osnovni sadržaj neke akcije (npr. izviđačkog višeboja

ili orijentacionog takmičenja). Takmičenja su veoma pogodan oblik rada. Primjenjuju se unutar voda, čete, ali i između jedinica u odredu i šire. Cilj ovog oblika rada je uvježbavanje znanja i vještina, razmjena iskustava, provjera sposobnosti kao i razvijanje drugarstva, kolektivnog duha, saradnje i solidarnosti. Propozicijama takmičenja treba izbjeći normu za prestiž, a afirmisati kvalitet, sposobnost, drugarstvo i saradnju. Stoga prednost treba davati ne plasmanu, već ispunjavanju određenih normi, izvršavanju zadataka, a ne konkurentskoj borbi. Posebno značajno mjesto imaju takmičenja koja se sistematski sprovode u čitavoj organizaciji po jedinstvenim programima i propozicijama.

Tradicionalne aktivnosti su: marševi, pohodi, smotre, posjete, susreti, aktivnosti posvećene njegovanju tradicije i kulture, promotivne aktivnosti itd.

Evidencija rada i članstva

Evidencija članstva i ukupne aktivnosti svakog pojedinaca i jedinice kao cjeline ostvaruje se u vodu i četi, a zbirno u odredima i Savezima.

Evidencija podataka i aktivnosti pojedinaca vodi se u članskoj knjižici i evidencionom kartonu svakog izviđača.

U okviru voda, u vodnoj knjizi, vodi se evidencija članova, savladavanje programskih zahtjeva, učešće na aktivnostima, sprovedeni projekti, uspomene, plaćanje članarine, briga o imovini voda. Svaki član daje svoj doprinos njenom ažuriranju.

U okviru čete vodi se matična knjiga članova ili kartoteka na osnovu članskih pristupnica/evidencionih kartona, zatim knjiga zapisnika, dnevnik rada, knjiga blagajne i knjiga inventara.

Evidencija članstva, prepiske, aktivnosti, materijalno-finan-sijsko poslovanje odreda, podleže zakonskim propisima.

Evidenciju vode članovi izabrani na odgovarajuće dužnosti. Odgovornost za vođenje evidencije, osim članova na odgovarajućim dužnostima imaju i rukovodioci tih jedinica, a u odredu funkcioneri odreda.

U vođenju evidencije mora se obezbjediti javnost rada.

Cjelokupna dokumentacija mora biti dostupna svim članovima i na odgovarajući način zainteresovanim organizacijama i široj javnosti.

Zavjet i zakoni izviđača

Poslije stupanja u organizaciju, kada upoznaju njen program i sadržaj rada, izviđači svečano polažu zavjet.

Prva zvijezda

Izviđački pokret

- Da zna da objasni Zavjet, zakone i pozdrav;
- Da objasni i nacrti znakove saveza i WOSM;
- Da objasni pojam izviđač;
- Da zna šta je vod, četa i odred;
- Da zna istoriju izviđaštva u BiH;
- Da najmanje mjesec dana vodi ljetopis voda;
- Da zna kratak istorijat nastanka WOSM i ime osnivača;
- Da zna kada i kako je njegova organizacija primljena u WOSM;
- Da zna djelove i pravilno nosi izviđačku uniformu i oznake;
- Da zna himnu svog Saveza;
- Da nauči skautski pozdrav i da zna objasniti njegovu značenje;
- Da upamtiti skautski moto "Budi pripravan!" i da zna objasniti njegovu svrhu za život svakog izviđača.

Boravak u prirodi

- Da zna pojam izleta, tabora, zimovanja, bivaka, marša;
- Da učestvuje na jednom specifičnom izletu (biciklima, rolerima,..);
- Da je načinio jednostavnu skicu izletišta;
- Da zna pravilno da spakuje ranac;
- Da učestvuje u aktivnosti prikupljanja određenih dijelova jestivih i ljekovitih biljaka;
- Da sakupi jedan litar vode iz alternativnih izvora (kišnica, drvo, rosa);
- Da zna osnovne elemente kompasa (busole);
- Da zna orijentisati kartu pomoću busole;
- Da poznaje upotrebu i primjenu šatorskog krila;
- Da zna osnovne geografske odlike svoje regije;
- Da se zna kretati pomoću planinarske markacije;
- Da poznaje osnovni alat i njegovu primjenu;
- Da na izletima i drugim aktivnostima u prirodi primjenju-

Programski zahtjevi

je osnovna znanja o pravilnom ponašanju u prirodi;

- Da zna primjenu šatora;
- Da umije da procjenjuje dužinu, vrijeme, količinu;
- Da zna osnovne pojmove o orijentaciji;
- Da zna vrste karata i njihove osnovne elemente;
- Da zna zabilježiti glavne podatke o dijelu prijeđenog puta na izletu;
- Da umije da upali vatru, pravilno je održava i ugasi;
- Da nauči kako se osigurati od požara u šumi;
- Da naučiti vezati i primijeniti sljedeće čvorove: vrzinu petlju, ambulantni, skračivaljku, detektivski čvor;
- Da zna isplesti čvor za maramu;
- Da je učestvovao na bivku;
- Da je sa svojim vodom učestvovao na izletu;
- Da poznaje vrste padavina i vjetrova u svome kraju;
- Da aktivno učestvuje u izviđačkim i sportskim aktivnostima (izleti, marševi, takmičenja, turniri);
- Da prenese poruku na tri načina koristeći šifrovano pismo;
- Da prenese kraće riječi semaforom;
- Da zna znakove traženja pomoći u prirodi;
- Da izradi bar 5 patenata koji će mu olakšati život u prirodi – na taboru;
- Da umije izvršiti uspješno maskiranje priručnim sredstvima u prirodi;
- Da osvoji dva vještarstva.

Ekologija

- Da je učestvovao u istraživanju, očuvanju i zaštiti životne sredine tj. svog područja i napravio listu ugroženih biljaka;
- Da nauči kako postupiti sa otpatcima koji su stvoreni u prirodi;
- Da opiše kako buka, izduvni gasovi, radioaktivnost i kisele kiše utiču na okolinu;
- Da raspoznaje nekoliko vrsta voćaka i šumskog drveća svog kraja i korist od njih;
- Da poznaje značaj biljaka u proizvodnji kiseonika;
- Da poznaje mogućnosti i primjenjuje umanjenja, razdvajanja i reciklažu otpada;
- Da dobro upozna karakteristike jedne životinje ili ptice u svom kraju;
- Da zasadi kod kuće, u izviđačkim prostorijama ili u prirodi jednu biljku.

Zdravlje i fizička kultura

- Da zna štetne posljedice bolesti zavisnosti, odnosno oboljenja koja one izazivaju;
- Da učestvuje u izvođenju eksperimenata, koji ukazuju na štetne posljedice duhanskog dima;
- Da je posjetio higijenski zavod, bolnicu, vodovod ili sličnu ustanovu u cilju unapređenja znanja o higijeni;
- Da zna stepene opekotina i načine saniranja;
- Da zna sadržaj torbice za prvu pomoć;
- Da umije da postavi unesrećenog u koma položaj;
- Da umije da objasni šta je toplotni udar i da zna da zbrine unesrećenog;

- Da ima opšta znanja o pubertetu;
- Da poznaju menstrualni ciklus i da znaju da ga prate (djevojke);
- Da zna da izražava svoja osjećanja, stavove i potrebe koristeći «Ja Govor»;
- Da je upoznat sa posljedicama nepravilne ishrane (prekomjerna tjelesna težina, anoreksija i bulimija, povišen holesterol, i sl.);
- Da upozna osnovna sredstva dezinfekcije;
- Da upozna upotrebu trougla-izviđačke marame u prvoj pomoći;
- Da nauči koji su lijekovi potrebni za zubobolju, za povraćanje i proljev;
- Da unaprijedi svoju ličnu higijenu kod kuće, a na taborovanju proći bez zamjerki na brigu o ličnoj higijeni.

Organizovanje izviđačkog i društveno-korisnog rada

- Da sa svojim vodom učestvuje u kampanji-aktivnosti o pravima djeteta;
- Da učestvuje u štednji sa svojim vodom;
- Da je učestvovao u radionici o bolestima zavisnosti (opšta informativna radionica);
- Da se dopisuje sa jednim ili više prijatelja;
- Da zna da koristi fax;
- Da zna princip rada fotoaparata i umije da ga koristi;
- Da sa svojim vodom napravi zidne novine;
- Da učestvuje u izradi vodne knjige i sopstvene prezentacije u njoj;
- Da je svjestan svojih vrijednosti i razgovara u grupi kako je riješio problem;
- Da zna raspolagati i čuvati izviđačku opremu;

- Da nauči još tri nove izviđačke pjesme;
- Potrebno je uključiti se u barem jednu humanitarnu akciju pomoći u svojoj sredini, zajednici;
- Potrebno je izvršiti barem jednu korisnu aktivnost pomoći u radu svojoj i drugim jedinicama.

Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja

- Da poznaje porijeklo i tradiciju svoje porodice;
- Da sa svojim vodom organizuje proslavu nekog praznika sa prigodnim programom;
- Da je učestvovao u posjeti kulturno - obrazovnim ustanovama u lokalnoj sredini;
- Da umije da nacrti grb svoga grada;
- Da zna osnovna pravila lijepog ponašanja i primjenjuje ih;
- Da upozna značenje i tradiciju barem jednog vjerskog praznika u svome kraju;
- Da upozna glavna obilježja užeg zavičaja: stanovništvo i njegova najkarakterističnija zanimanja;
- Da dobro upozna život i djelo jedne značajnije ličnosti iz svog zavičaja;
- Da upozna barem jednu karakterističnu narodnu nošnju svog zavičaja;
- Da zna glavna obilježja BiH: grb, zastavu, himnu i glavne praznike;
- Da je učestvovao ili prisustvovao sa vodom kulturnoj manifestaciji;
- Da ima osvojeno bar jedno vještarsvo iz grupe kulturno - zabavnih vještarstava.

Druga zvijezda

Izviđački pokret

- Da zna dužnosti u vodu;
- Da umije da objasni ulogu vodnika;
- Da poznaje strukturu organizovanja i hijerarhiju u četi;
- Da zna najmanje tri obilježja drugih nacionalnih saveza;
- Da zna da tumači znak WOSM;
- Da zna osnovne podatke o osnivanju i razvoju svog odreda;
- Da zna da opiše izgled odredske zastave;
- Da zna gde je sjedište WOSM;
- Da zna kratku biografiju osnivača pokreta BP;
- Da zna da nabroji velike akcije skauta.

Boravak u prirodi

- Da učestvuje u izradi makete izletišta ili taborišta;
- Da učestvuje na jednom izletu na vodi;
- Da sa svojim vodom pripremi jelo po vlastitom izboru, na bivaku;
- Da zna da se kreće pomoću karte i busole;
- Da zna pronaći Sjever noću pomoću zvijezde Sjevernjače i kako pomoću sazviježđa Velikog medvjeda doći do nje;
- Da organizuje jednu aktinost na izletu za ostale članove voda;
- Da izradi jednostavnu skicu terena;
- Da zna osnovne geografske odlike svoje zemlje;
- Da poznaje bar 5 vrsta zaklona;
- Da poznaje i da se pridržava protiv - požarnih mjera;
- Da učestvuje u podizanju tabora ili bivaka;

- Da poznaje različite tipove ognjišta;
- Da upozna broičani odnos veličina u prirodi i na topografskoj karti;
- Da upozna osnovne topografske znakove;
- Da nauči ucrtavanje zadane staze na topografsku kartu;
- Da izmjeri veličinu svog parnog koraka te ga primjenjivati u ocjenjivanju udaljenosti u prirodi;
- Da vježba kroz igru slobodno ocjenjivanje dužine, težine, vremena, količine predmeta, udaljenosti itd;
- Da upozna tragove ljudi i vozila na različitom tlu;
- Da upozna tehnička sredstva posmatranja – dvogledom;
- Da upozna mali pionirski alat, sigurnost rukovanja njime i njegovo održavanje;
- Da izradi barem jedan patent za odlaganje i čuvanje malog alata na taborovanju;
- Da upozna nekoliko vrsta izviđačkih vatri;
- Da nauči izgraditi jednostavnu, ali dobru vatru, koja plane uz dvije do tri šibice;
- Da upozna potrebnu opremu za boravak u prirodi na zimovanju;
- Da nauči vezati i primijeniti sljedeće čvorove: skraćivaljku, ribarski, vatrogasni, mrtvi i kaubojski čvor;
- Da upozna osnovne načine šifriranja pisma te u svom vodu sudjeluje u izradi jednog vodnog šifriranog koda;
- Da uvježba tačno i brzo slanje i primanje signala "semaforom";
- Da upozna signalizaciju Morseovom abecedom;

- Da upozna i primijeni u prirodi zaštitu od groma, bujice i jakog vjetra;
- Da osvoji dva vještartva.

Ekologija

- Da zna pravilno prikupljanje biljaka pri čemu pazi na prirodne resurse;
- Da sa svojim vodom brine o čistoći nekog područja i pri tome razvija ekološku svijest;
- Da zna da nabroji, pokaže i prepozna pet vrsta ptica u prirodi;
- Da ostale članove svoga voda upozna sa jednom pitomom i jednom otrovnom biljkom, životinjom, gljivom;
- Da nauči jednostavne načine pročišćavanja vode jednostavnim filtriranjem, tabletom za pročišćavanje;
- Da nauči kako pomoći u preživljavanju nekoj ptici ili životinji u svojoj okolini (izradi kućicu za ptice, hranilišta za životinje zimi);
- Da prouči sa svojim vodom koji su veliki zagađivači u svome kraju i šta bi trebalo učiniti s njima.

Zdravlje i fizička kultura

- Da umije da nabroji karakteristike osobe koja je pod uticajem alkohola ili narkotika;
- Da nauči i uvježba stavljanje osobe u besvjesnom stanju u bočni položaj;
- Da zna da nabroji načine masaže srca i vještačkog disanja;
- Da zna vrste krvarenja i načine zaustavljanja;
- Da nauči praktično primijeniti imobilizaciju ruke ili noge priručnim sredstvom;
- Da nauči ukazati prvu pomoći kod opekline ili sunčanice;

- Da poznaje postupak zbrinjavanja umećenog kod udara groma i smrzotina;
- Da je upoznat sa mjerama higijene na izletu u prirodi;
- Da zna značaj pravilne prehrane;
- Da zna pojmove o emocionalnim promjenama izazvanim pojavom adolescencije;
- Da učestvuje na vodnom ili četnom sportskom takmičenju.

Organizovanje izviđačkog i društveno-korisnog rada

- Da učestvuje u humanitarnoj aktivnosti u svojoj lokalnoj sredini;
- Da prihvata odgovornost da vodi dio posla u organizaciji;
- Da zna značenje pojmova: diskriminacija, rasizam, tolerancija, ksenofobija;
- Da zna da primjenjuje različite načine (oblike) komunikacije;
- Da učestvuje na vodnoj aktivnosti u izgradnji osjećaja pripadnosti grupi;
- Da učestvuje u štednji sa svojim vodom za četni izlet;
- Da učestvuje na jednoj radionici ili kvizu na temu alkoholizma, pušenja i narkomanije;
- Da učestvuje sa jedinicom posjeti ustanovi/organizaciji koja se bavi netipičnim oblicima komunikacije (domovi za gluhe, škole za djecu sa oštećenjima...);
- Da na vodnim aktivnostima argumentovano zastupa svoj sistem vrijednosti;
- Da zna osnovne dijelove računara;
- Da umije da zamijeni sijalicu, osigurač ili uradi sitniju popravku u kući;
- Da pokazuje tehnike aktivnog slušanja;
- Da učestvuje u radionici nenasilnog

rješavanja konflikta i predrasude;

- Da predstavi tri različita zanimanja članovima voda;
- Da pomogne u realizaciji jedne ceremonije;
- Da sudjeluje u izradi barem jednih džepnih ili zidnih novina;
- Da sudjeluje u izradi priručnog sredstva;
- Da sudjeluje u izradi nekog prigodnog predmeta poput maske za maskenbal, novogodišnje čestitke, nagrade za lutriju, poklona za djecu ili starce u domovima i sl.;
- Da organizuje po izboru novu ili manje poznatu igru u vodu;
- Da zna 5 izviđačkih pjesama;
- Da izdvoji iz ušteđevine voda-čete ili svoje lične štednje pomoć za neki humanitarni projekt prema zajedničkom dogovoru.

Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja

- Da zna da pripremi jedno nacionalno jelo;
- Da poznaje privredna obilježja svog kraja;
- Da se uključi sa svojim vodom u pripremu i obilježavanje barem jednog praznika u svome zavičajju;
- Da pobliže upozna osnove jednog državnog praznika BiH;
- Da učestvuje sa svojim vodom u KZP, u kojima se koriste pjesme i izviđačke igre;
- Da predstavi vodu neki znameniti kulturni događaj iz istorije ili sadašnjosti po vlastitom izboru.

Treća zvijezda

Izviđački pokret

- Da zna elemente programske osnove i metoda rada izviđača;
- Da poznaje strukturu organizovanja i hijerarhiju u odredu;
- Da zna da opiše izgled zastave nacionalnog Saveza;
- Da ostvariti pismeni ili direktni kontakt i upoznavanje sa nekim skautom iz bilo koje zemlje u svijetu;
- Da upozna značenje tri skautska principa i pokušati shvatiti i objasniti zašto su oni ispravni i važni izbori za život;
- Da zna osnovne karakteristike istorije izviđačke organizacije u BiH.

Boravak u prirodi

- Da učestvuje na jednom izletu i bivaku u izradi taborskih objekata;
- Da zajedno sa svojim vodnikom isplanira izlet (plan, cilj, zadaci, metod);
- Da nauči šta je potrebna oprema voda za jednodnevni i dvodnevni boravak u prirodi;
- Da je učestvovao u jednom noćnom izletu;
- Da je boravio deset dana u prirodi godišnje sa svojim vodom;
- Da je učestvovao u jednoj aktivnosti u prirodi sa izviđačima iz drugog odreda;
- Da sa vodom izradi zaklon i provede noć pod tim zaklonom;
- Da napiše izvještaj sa puta i napravi jednostavnu skicu puta sa izleta;
- Da zna orijentisati kartu bez busole;
- Da zna prikazati reljef datog terena na

najmanje tri načina: bojama, izohipsama, sjenčenjem, crticama;

- Da zajedno sa svojim vodom posjeti dva izvorišta pitke vode, uredi ih i obilazi;
- Da pripremi jelo sa namirnicama prikupljenim u prirodi;
- Da učestvuje na aktivnosti, kao što su tabor, marš, taborska vatra;
- Da zna koji je pravilan raspored tabor-skih objekata;
- Da je izradio, upotrebio i uredno uklonio bar 5 vrsta vatrišta i ognjišta;
- Da izraditi kroki terena u zadanom mjerilu;
- Da nauči samostalno ucrtavati zadanu stazu na kartu pomoću koordinata, azimuta, sjecišta kružnica;
- Da upozna uslove orijentacije noću;
- Da upozna i uvježba raspoznavanje tragova ljudi i životinja;
- Da upozna tehnička sredstva posmatranja - teleskop;
- Da zna izraditi šator od šatorskih krila;
- Da izradi ležaj od priručnog materijala u prirodi;
- Da upozna način pravilnog nasađivanja i oštrenja sjekirice;
- Da upozna veliki pionirski alat (lopatu, kramp, motiku, ašov, sjekiru, grablje i sl.), njegovo čuvanje, sudjelovati u izradi patenta za njegovo odlaganje;
- Da nauči osnovne kriterije izbora terena za taborovanje;
- Da sudjeluje u izradi većeg taborskog objekta;
- Da se upozna sa zadacima konačara u pripremanju i podizanju tabora;
- Da upozna važnost vode, njene isprav-

nosti i upotreba vode na taborovanju;

- Da uvježba noćnu signalizaciju svjetlom i zvukom;
- Da izradi jelovnik sa količinama namirnica za bivak svog voda;
- Da pripremi zajedno sa vodom opremu za kuhanje na akciji voda;
- Da zna tri do pet recepata za pripremu hrane u prirodi;
- Da nauči neke prirodne izvore hrane;
- Da pomogne kuharu u pripremanju jela na taborovanju ili zimovanju;
- Da nauči osnovne vrste oblaka podijeljene po visinskoj zoni te njihovo pretpostavljano predviđanje vremena;
- Da upozna ciklonu i anticiklonu;
- Da nauči nekoliko načina predviđanja vremena u svome kraju;
- Da osvoji vještastvo po vlastitom izboru.

Ekologija

- Da zna kako se dobija humus;
- Da zna posljedice zagađenja prirode;
- Da argumentima može dokazati potrebu zaštite životne okoline;
- Da sa svojim vodom učestvuje u izradi plana (skice) pitke vode svoje okoline;
- Da sa vodom obiđe dio toka rijeke ili dio grada, zapazi i zabilježi narušavanje sredine i da pokuša da djeluje u saradnji sa odgovornim organima;
- Da zasadi samostalno ili sa vodom drvo u prirodi te pratiti njen rast;
- Da upozna neku endemsku biljku ili životinju u BiH;
- Da sudjeluje u izradi patenta za procjeđivanje otpadnih voda u prirodi i na taborovanju;

- Da upozna najvažnije ekološke opasnosti u svijetu;
- Da upozna neke od zaštićenih i ugroženih biljaka ili životinja u svome kraju.

Zdravlje i fizička kultura

- Da učestvuje u sprovođenju ankete na temu bolesti zavisnosti u svojoj četi, školi, susjedstvu;
- Da je posjetio/la ustanovu koja se bavi bolestima zavisnosti ili učestvovao u razgovoru sa izliječenom osobom;
- Da se pridržava bontona;
- Da učestvuje u radionici "Poznavanja sebe";
- Da je učestvovao na tečaju ili kampanji iz oblasti zdravstvene zaštite i higijene;
- Da zna postupak reanimacije;
- Da zna vrste preloma i načine njihovog zbrinjavanja;
- Da zna postaviti unesrećenog u pravilan položaj, zavisno od povrede;
- Da poznaje postupak zbrinjavanja unesrećenog kod udara struje i spašavanja davljenika;
- Da izradi nosila od šatorskog krila i motki ili drugog priručnog materijala;
- Da nauči sadržaj i sudjeluje u kompletnoj ranjivosti vodne ili četne apoteke;
- Da nauči zaustaviti krvarenje kompresijom;
- Da nauči pružiti prvu pomoć pri manjoj otvorenoj rani;
- Da nauči pružiti prvu pomoć kod smrzavanja i ugriza otrovnice;
- Da organizuje zajedno sa svojim vodom jedno četno ili odredsko sportsko takmičenje;
- Da poznaje biološku (gde ima najviše

- vitamina, minerala, proteina, ugljenih hidrata) i energetske vrijednosti različitih namirnica;
- Da organizuje neku sportsku aktivnost u svom vodu.

Organizovanje izviđačkog i društveno-korisnog rada

- Da prihvata odgovornost u vodu ili aktivnosti u odredu;
- Da je učestvovao/la u aktivnosti promocije demokratije ili razvoja civilnog društva;
- Da učestvuje u štednji sa svojim vodom;
- Da je napisao bar jedan novinski članak, koji je objavljen u izviđačkim glasilima, školskim ili lokalnim;
- Da umije da postavi osnovne parametre na fotoaparatu;
- Da posjeti neki računarski centar, sajam ili izložbu kompjutera i elektronike;
- Da učestvuje u aktivnosti komuniciranja sa drugom jedinicom putem interneta ili radio vezom;
- Da učestvuje u aktivnosti podizanja svijesti - borbe protiv side (kampanja);
- Da je uradio test profesionalne orijentacije;
- Da je učestvovao u planiranju i realizaciji bar jedne odredske aktivnosti, upoznavajući proces planiranja;
- Da aktivno učestvuje u radionicama o adolescenciji;
- Da se zalaže za principe demokratičnosti u organizaciji;
- Da pomogne u realizaciji jedne ceremonije;
- Da sudjeluje u izradi barem jednih zidnih ili džepnih novina;

- Da organizuje zajedno sa svojim vodom ili četom izviđačku društvenu večer sa programom za gostujućii vod ili četii izviđača;
- Da izradi samostalno ili sa još jednim članom iz voda maketu nekog tabor-skog objekta;
- Da sudjeluje u izradi nekog prigodnog predmeta poput maske za maskenbal, novogodišnje čestitke, nagrade za lutriju, poklona za djecu ili starce u domo-vima i sl.;
- Da organizuje zajedno sa svojim vodom po izboru jednu novu ili manje poznatu igru za jato poletaraca.
- Da nauči pjevati još poneku izviđačku, narodnu ili zabavnu pjesmu;
- Da obiđe sa svojim vodom ili četom barem jednu kulturnu priredbu ili ma-nifestaciju;
- Da sudjeluje u pripremi najmanje jedne tačke programa na taborskoj vatri ili priredbi jedinice;
- Da napiše pismo izviđaču/ima iz druge zemlje i opiše rad svoje jedinice;
- Da sa svojim vodom posjeti bar jedan kulturni, istorijski ili prirodni spomenik;
- Da na stranom jeziku zna da izgovori bar 20 izviđačkih termina.

Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja

- Da učestvuje u prezentaciji svog kraja ili države na državnoj ili međunarodnoj aktivnosti;
- Da poznaje i poštuje karakteristike razli-čitih religija u svojoj okolini;
- Da je sa svojim vodom posjetio pozoriš-nu predstavu;
- Da se uključi sa svojim vodom u pri-premu i obilježavanju jednog vjerskog praznika u svome kraju;
- Da poznaje sve regione svoje zemlje;
- Da prati kulturna dešavanja u svojoj lokalnoj zajednici i o tome obavještava svoju jedinicu bar mjesec dana;
- Da učestvuje na aktivnosti sa elementi-ma tradicije (marš, memorijal, pohod);
- Da pripremi temu o jednom važnijem istorijskom događaju BiH po svom iz-boru;
- Da upozna važnije spomenike kulture u svom zavičaju;

Vještartva za mlađe izviđače i planinke

Svako vještartstvo je manja, zaokružena cjelina određenih znanja, vještina, izvršenih zadataka itd. Program za svaku tu cjelinu sadrži minimum zahtjeva, neophodnih za bavljenje određenom aktivnošću ili za izvršavanje određenih zadataka. Ispunjavanjem tih zahtjeva ne samo što mladi ljudi stiču znanja i vještine, korisna i potrebna u svakodnevnom životu i radu, već sebi pomažu da otkriju svoje sklonosti i sposobnosti. U krajnjoj liniji, osvajanjem vještartstva članovi se, na prikladan i primamljiv način, osposobljavaju i za društveni život. U svim tim elementima ogleda se odgojni rad i uticaj, ne samo zbog sticanja znanja i vještina, već i zbog sticanja radnih navika.

Savladvanje programa vještartstava predstavlja dio stalne aktivnosti svakog mlađeg izviđača i planinke i svake izviđačke jedinice, prije svega voda.

1. Izletnik	19. Košarkaš
2. Izviđački kurir	20. Odbojkaš
3. Osmatrač	21. Biciklista
4. Pionir	22. Roler
5. Prirodnjak	23. Skejter
6. Mlađi kuhar	24. Skijaš
7. Robinzon	25. Bordaš
8. Poznavatelj čvorova	25. Sanjkaš
9. Poznavatelj meteorologije	26. Šahista
10. Poznavatelj signalizacije	27. Ribolovac
11. Poznavatelj orijentacije	28. Strelac
12. Čuvar prirode	29. Ambasador prijateljstva
13. Astronom	30. Informatičar
14. Bolničar - higijeničar	31. Sakupljač
15. Planinar	32. Pjevač
16. Plivač	33. Glumac
17. Sportista	34. Zabavljač
18. Fudbaler	35. Likovnjak
	36. Pisac godišnjaka
	37. Novinar

izviđači
i planinke

Borave u prirodi i sa njom te racionalno koriste prirodna bogatstva. Sposoban/na je da samostalno preživi u prirodi i snađe se u prostoru. Poštuje životnu sredinu, odgovoran/na je prema njoj i takav pristup prenosi na druge.

Poštuje i razumije sebe i druge i razvija univerzalne ljudske vrijednosti. Bori se za mir i ljudska prava stvarajući svijet bez predrasuda, stereotipa i svih oblika diskriminacije. Doprinosi očuvanju porodice, tradicija i kulture.

Odgovorna je i inventivna osoba sa izgrađenim identitetom, sposobna da aktivno učestvuje u društvenom životu i živi u skladu sa duhovnom i društvenom stvarnošću zajednice.

Poznaje organizacionu strukturu organizacije i učestvuje u očuvanju njenih vrijednosti, kulture i tradicije, učestvujući u sprovođenju programa, sistemu donošenja odluka i unapređenju rada, kao i otvaranju organizacije i razmjenu iskustava sa drugim organizacijama unutar svjetske skautske porodice, ali i van nje, čuvajući i zastupajući vrijednosti izviđaštva.

Izviđački metod

Rad u malim grupama

Izviđači rade u vodovima koje karakteriše samoinicijativa i veća odgovornost. Vodovi se formiraju na osnovu interesovanja pojedinaca i usmjerene su ka zajedničkom cilju koji se realizuje kroz individualni i kolektivni rad u okviru voda. Imaju efikasnu komunikaciju, jasno izgrađen stav u realizovanju zadataka voda i međusobno daju podršku jedni drugima.

Učenje kroz rad

Izviđači učenjem kroz kolektivni i individualni rad dostižu obrazovne ciljeve, stiču nova znanja, vještine i stavove. Time se dopušta mladim ljudima da iskuse zahtjevnije životne uloge.

Progresivna šema

Razvoj, tj. stalni napredak, članova/ica organizacije preko sistematske povezanosti programskih cjelina koje im se nude postupno, putem različitih metoda rada. Da bi bio stimulisan, izviđač ispred sebe treba da ima nove i stalne izazove.

Život u prirodi

Sticanjem znanja, vještina i sposobnosti vrši se, što je moguće više, u slobodnom prostoru, u vedroj atmosferi igre i životne radosti. Život u prirodi je istovremeno i prava okolina za izviđaštvo.

Priroda daje dovoljno mogućnosti za sve aktivnosti organizacije i za sva interesovanja i sposobnosti članova. Izviđači u njoj realizuju izazovne aktivnosti: tabore, hajkove, ekspedicije u izazovnim uslovima...

Aktivan život pod otvorenim nebom je prilika za traganjem ka pozitivnim vrijednostima u životu.

Kroz aktivnosti u prirodi članovi uče o njoj i načinima da je zaštite i očuvaju. Kroz takve aktivnosti mora uvijek biti prisutna i briga za prirodnu okolinu.

Simbolički okvir

Članovi/ce jednog voda preuzimaju sistem vrijednosti od neke slične njima grupe (stvarne, ili preuzete iz knjige ili filma) bitno je da simbolički okvir te grupe izviđačima daju primjer i podstiču ih na istraživanje i izazov.

Zavjet i zakoni

Sistem vrijednosti koji doprinosi svakom članu da bude ponosan i dosljedan zavjetu i zakonima, gradeći svoj kodeks ponašanja, poštujući misiju, principe, ciljeve i tradiciju izviđačkog pokreta. Tokom rada svojim ponašanjem predstavljaju vrijednosti organizacije.

Podrška odraslih

Usmjeravaju i savjetuju starije izviđače da zajedno sa njima obezbjeđuju uslove za rad. Svojim uticajem doprinose razvoju odgovornosti (pojedinačne i kolektivne) i stalnom potvrđivanju svog sistema vrijednosti.

Članstvo i organizaciona načela

Članovi/ ce organizacije Saveza izviđača učenici/ce srednje škole nose naziv izviđači i planinke.

Izviđači se organizuju u vodove i čete.

Vod je radna jedinica izviđača od 6 do 12 članova. Vod čine mladi sličnih interesovanja, približno istog uzrasta. Vod je radna jedinica izviđača u kojoj se ostvaruje najveći dio praktičnog programa. Vod ima svoje ime koje biraju sami članovi. Ime voda treba da simbolizuje članove voda. Obično se uzimaju imena iz svijeta flore i faune, neke prirodne pojmove i slično. Vod ima i svoj stilizovani znak koji odgovara imenu voda. Vod ima svoju zastavu. Oblik i izgled zastave regulisan je posebnim pravilnikom.

Dva ili više voda udružuju se i formiraju osnovnu jedinicu. Osnovna jedinica starijih izviđača i planinki je četa.

Ako na određenom terenu ne postoje uslovi za formiranje odreda izviđača, kao samostalne organizacione jedinice, jer postoji samo jedna četa izviđača, ta četa može djelovati kao samostalna organizaciona jedinica.

Četa ima svoje ime koje biraju sami članovi. Ime čete se uzima po znamenitim ličnostima ili se uzimaju pojmovi iz prirode.

Četa takođe ima svoju zastavu. Oblik i izgled zastave regulisan je posebnim pravilnikom.

Rukovođenje vodom

Osnovni princip odlučivanja je demokratsko dogovaranje na zajedničkim skupovima članova voda, odnosno čete.

Vod djeluje kao jedinstveni kolektiv. Samostalno ostvaruje veliki dio programa organizacije, bira pomoćnika vodnika, a vodnik raspoređuje zadatke i dužnosti članovima voda, prati njihov rad i ostvarivanje programa, predlaže priznavanje stečenih znanja. Vodnik i članovi vrše i druge funkcije u skladu sa usvojenim zadacima i zajednički utvrđenim planovima i programima u sklopu čete. Vodnik zajedno sa vodom donosi odluke kao cjelina.

Vodnik i njegov pomoćnik, u skladu sa ciljevima odreda i čete predlažu aktivnosti i ostvaruju u ime voda saradnju sa drugim jedinicama.

Ostale dužnosti u vodu mogu biti: sekretar, blagajnik, domaćin, ekonom, kao i one koje vod smatra da su potrebne (npr. higijeničar, referent za sport, kulturno zabavni rad, i sl.) Svaki član voda treba da dobije zaduženja.

Dužnosti u vodu raspoređuju se prema ličnim sklonostima i prema potrebama. Preporučljivo je da se članovi zamjenjuju na pojedinim dužnostima kako bi stekli iskustva na raznim poslovima.

Organi rukovođenja četom: zbor čete, štab čete i načelnik čete.

Zbor čete čine svi članovi.

Zbor čete raspravlja i odlučuje o svim bitnim pitanjima rada i razvoja čete.

Štab čete je rukovodeći organ čete. Štab čete čine: načelnik čete, njegov pomoćnik, vodnici svih vodova koji čine tu četvu, kao i drugi članovi čete izabrani na ostale dužnosti u četi. Štab čete raspravlja i donosi odluke o tekućim pitanjima rada čete na osnovu zaključaka zbora čete o organizovanju i sprovođenju konkretnih akcija i aktivnosti.

Načelnik čete i njegov pomoćnik, predlažu planove rada čete i sprovode odluke zbora i štaba čete. Njihov značajni zadatak je da se sa vodnicima dogovaraju o realizaciji plana i načinu rada vodova, da im pomažu u savladavanju konkretnog programa.

Pored organa rukovođenja četom, četa može imati savjetodavne organe. To su starješina čete i savjet čete.

Starješina čete je punoljetni član saveza izviđača, koji svojim iskustvom i savjetima usmjerava rad čete i pomaže mladim rukovodiocima, ne miješajući se u demokratske dogovore mladih. Starješina čete je član Savjeta čete.

U samostalnoj četi starješina čete je rukovodeći organ čete i član štaba čete. U ovom slučaju, njegova uloga je veoma odgovorna jer predstavlja četu u javnosti i pred organima vlasti i odgovoran je za pravilan rad čete.

Savjet čete čine roditelji, stručni saradnici, prijatelji organizacije, i njihov je zadatak da pomažu rad čete.

Program rada

Rad na ostvarivanju Programa ima za cilj da se članovi stalnom primjenom stečenih znanja, vještina i sposobnosti osposobljavaju za aktivan odnos prema društvenoj zajednici i razvijaju pozitivne karakterne osobine.

Program rada izviđača dijeli se na opšti i posebni.

Opšti program obuhvata programe izviđačkih krinova za izviđače, a posebni program sadržan je u izviđačkim specijalnostima.

Specijalnosti predstavljaju posebna znanja i vještine korisne i potrebne u aktivnostima jedinica izviđača kao i u svakodnevnom životu i radu svakog člana.

Svaka specijalnost je manja, zaokružena cjelina određenih aktivnosti, znanja, vještina, izvršenih zadataka i izgrađenih stavova koju pojedinac savladava na osnovu izražene želje i ličnih afiniteta.

Program krinova je definisan programskim zahtjevima za kategoriju izviđača i planinki.

Ispunjavanje predviđenih uslova za sticanje izviđačkih krinova podijeljeno je na tri nivoa: prvi krin, drugi krin, treći krin u programskim oblastima i temama, koje su zajedničke i za ostale kategorije članstva.

Metod i oblici rada

U jedinicama izviđača uporedo se odvijaju dvije osnovne vrste aktivnosti: individualni i kolektivni rad članova, odnosno njihovih jedinica. Otuda proizilazi potreba za različitim metodskim pristupima i tim aktivnostima.

Ostvarivanje izviđačkog programa organizuje se po pravilu, u manjim kolektivima, to jest u vodovima, primjenjujući izviđački "vodni sistem".

Vodni sistem se sastoji u tome da vodnik kao sposoban organizator koji umije da prenosi svoja znanja, radi sa manjom grupom članova. U praksi to znači da vodnik radi sa članovima svog voda, da sa vodnicima svih vodova jedne čete radi načelnik čete, i da načelnik odreda radi sa načelnicima čete i drugih organizacionih jedinica udruženih u odred.

Ovakav način prenošenja znanja iskusnih članova vrši se u svakodnevnom aktivnostima svih jedinica na sastancima, kroz boravak u prirodi, u vedroj atmosferi igre i radosti.

Savladavanje programskih zahtjeva unutar krinova obavlja se postepeno, po mogućnosti istovremeno za sve članove jednog voda, praktičnim radom.

Članovi se sami opredeljuju za osvajanje pojedinih vještastava prema individualnim sklonostima. Pri tome je obaveza rukovodilaca da člana usmjeravaju na osvajanje i onih vještastava za koje nema posebnih afiniteta, kako bi na taj način širio svoja znanja, vještine i stavove.

U izboru konkretnog programa za rad izviđačkih jedinica, njihovih aktivnosti i akcija koje se zasnivaju na opštoj programskoj orijentaciji izviđačke organizacije, na svim organizacionim nivoima odlučuju štabovi organizacionih jedinica.

Utvrđivanje stečenih znanja i vještina, ispunjavanje predviđenih zahtjeva za pojedine nivoe izvodi se svakodnevnom praktičnim radom na sastancima, u prirodi, na izletima, na taborovanju i zimovanjima, uopšte na svim mjestima gdje se okupljaju izviđači. Da je izviđač ispunio u cjelini programske zahtjeve određenog krina konstantuju svi članovi voda, a potvrđuje i dodjeljuje krin, kao stepen znanja, štab čete/odreda.

Aktivnosti i akcije izviđačkih jedinica uvijek su dobro pripremljene, organizaciono i materijalno obezbjeđene.

Programska pripremljenost akcije znači da se unaprijed tačno utvrdi njen cilj, program i oblik izvođenja. Cilj određene

akcije može da bude ostvarivanje pojedinih dijelova Programa Saveza izviđača.

Organizaciona pripremljenost zahtjeva blagovremeni dogovor sa učesnicima i rukovodstvom akcije, o mjestu i vremenu izvođenja, polasku, načinu putovanja, povratku, bezbjednosti učesnika, itd.

Najzad, materijalno obezbeđenje zahtjeva, tačno utvrđivanje potreba novčanih i materijalnih sredstvima za izvođenje akcije, kao što su dokumenti, vozne karte, izviđačka oprema, sportski rekviziti, torbica prve pomoći, sredstva za ishranu i sl.

Akcija će uspjeti samo u tom slučaju ako cjelokupno članstvo sa interesovanjem priđe njenim pripremama i izvođenju.

Izviđači u svojim vodovima i četama ostvaruju stalnu aktivnost kroz različite oblike rada: sastanke, izlete, projekte, radne akcije, taborovanja, marševe, kampanje, pohode i druge akcije, svečenosti, kulturno-zabavne manifestacije, sportska i izviđačka takmičenja itd.

Sastanci vodova i četa, su redovni oblici aktivnosti. Vodni sastanci se, po pravilu, održavaju jednom sedmično, a četni po potrebi. Na sastancima se razmatra izvršavanje primljenih zaduženja, dogovora o predstojećim zadacima i savladavaju novi sadržaji izviđačkog programa, vrjednuje i planira rad. Igra, pjesma i zabava treba da budu sastavni dio svakog sastanka, kako bi bio zanimljiv i privlačan. Članovi voda na sastanku razgovaraju o problemima i svojim osjećanjima.

Izlet organizuju vodovi, čete, a izuzetno odredi. Svaki izlet mora da ima određeni cilj, postavljenje zadatke, razrađen program. Izvode se u prirodu, gradove ili sela. Posjete znamenitostima ili nekim kultur-

no umjetničkim, naučno tehničkim ili sportskim manifestacijama, takođe mogu da budu izleti. Izleti mogu biti poludnevni, jednodnevni ili višednevni, sa noćenjem u prirodi ili u čvrstim objektima.

Taborovanje je redovan i vrlo značajan oblik rada koji u velikoj mjeri omogućava zadovoljenje interesa i potreba članstva, a istovremeno osvajanje znanja, sticanje vještina i njihovu praktičnu primjenu u prirodi u različitim uslovima, što doprinosi izgradnji stavova. U širem smislu pod ovim pojmom treba podrazumijevati sve vrste višednevnih boravaka u prirodi: pokretna taborovanja, putovanja biciklima, plovidbe, zimovanja itd. Izviđačko taborovanje je specifičan oblik organizacionog provođenja slobodnog vremena mladih, zasnovan na Programu Saveza izviđača. Tu se ostvaruje veliki dio sadržaja rada organizacije i u najvećoj mjeri dolazi do izražaja lične inicijative članstva i stvaralaštvo svakog pojedinca.

Smotre su susreti izviđača koje mogu biti organizovane na nivou odreda, grada, općine, na državnom ili svjetskom nivou. Na smotrama su najčešće prisutne sve kategorije izviđača, a postoje i smotre koje se organizuju specijalno za određenu kategoriju. Smotre su najbolja prilika da se izviđači iz različitih jedinica, mjesta i krajeva, međusobno upoznaju i zbliže, uporede svoja znanja i odmjere snage.

Projekti u užem smislu, obuhvataju druge oblike zajedničkog djelovanja voda, čete ili više izviđačkih jedinica. Oni su dinamični po formi, najčešće tematski po sadržaju, po pravilu veoma privlačni za članstvo. Imaju vaspitnu funkciju i ujedno zadovoljavaju interesovanje i potrebe mladih za pozitivnom afirmacijom i uključivanje u

društveni život. Svaki projekat sastoji se od aktivnosti/akcija. Projekatne aktivnosti omogućuju da se ostvare ciljevi projekta, pri čemu se razvija osjećaj odgovornosti prema kolektivu i doprinos svakog pojedinca zajedničkom cilju. Poželjno je da stariji izviđači kroz svoje projekte uključuju i one koji nisu izviđači ili da sarađuju sa drugim organizacijama pri realizaciji projekta.

Radne akcije su značajan faktor u izgradnji radnih navika i stvaranju pozitivnog odnosa prema radu. Radnim akcijama treba obezbjediti uređenje izviđačkog doma, školskog dvorišta, ulice, izletišta, zatim njegovanje zelene površine, sađenje drvoreda itd.

Radnim akcijama, kao što je rad na sezonskim poslovima u poljoprivredi, sakupljanju ljekovitog bilja i sekundarnih sirovina izviđači mogu da obezbjede finansijska sredstva za nabavku opreme i druge zajedničke potrebe. Takođe, ove aktivnosti mogu biti realizovane sa drugim organizacijama i institucijama i biti od koristi za lokalnu zajednicu.

Svečanosti se organizuju u okviru proslava lokalnih praznika, značajnih jubileja, datuma i u drugim prilikama. To mogu biti svečane akademije, tematske večeri, susreti drugarstva, taborske vatre i druge priredbe. U okviru većih svečanosti izviđači polažu zavjet.

Kulturno-umjetničke i zabavne aktivnosti ostvaruju se u sklopu redovnog rada jedinica ispunjavanjem pojedinih programskih zahtjeva. Posebni oblici ove djelatnosti su: posjete pozorišnim, kino projekcijama i drugim priredbama, poznavanje kulturno-istorijskih spomenika i muzeja i institucija kontakti sa kulturnim i umjetničkim društvima i umetnicima, or-

ganizovanja priredbi, taborskih vatri, drugarskih večeri, izdavanje vodnih i četnih publikacija (zidne novine i sl.) itd.

Sportska-izviđačka takmičenja su sastavni dio redovnih aktivnosti: sastanaka, izleta, taborovanja, a naročito susreta i smotri, a mogu da budu i osnovni sadržaj neke akcije (npr. izviđačkog višeboja ili orijentacionog takmičenja).

Takmičenja su veoma pogodan oblik rada. Primjenjuju se unutar voda, čete, ali i između jedinica u odredu i šire. Cilj ovog oblika rada je uvježbavanje znanja i vještina, razmjena iskustava, provjera sposobnosti kao i razvijanje drugarstva, kolektivnog duha, saradnje i solidarnosti. Propozicijama takmičenja treba izbjeći normu za prestiž, a afirmisati kvalitet sposobnosti, drugarstvo i saradnju. Stoga prednost treba davati ne plasmanu, već ispunjavanju određenih normi, izvršavanju zadataka, a ne konkurentskoj borbi. Posebno značajno mjesto imaju takmičenja koja se sistematski provode u čitavoj organizaciji po jedinstvenim programima i propozicijama.

Tradicionalne aktivnosti su: marševi, pohodi, smotre, posjete, susreti, aktivnosti posvećene njegovanju tradicije i kulture, promotivne aktivnosti itd.

Kampanje su organizove i intenzivne aktivnosti sa ciljem zadobijanja podrške javnosti, u različite svrhe kao npr. povećavanje članstva u organizaciji, ukazivanje na ekološke probleme, smanjivanje diskriminacije u društvu. Izviđači u određene kampanje mogu uključiti i ostale kategorije članstva, kao i prijatelje organizacije, partnerske organizacije ili institucije. Pri tom moraju posebno voditi računa o zaštiti i bezbjednosti članstva, ali i ostalih koji su uključeni u kampanju.

Prvi krin

Izviđački pokret

- Da poznaje osnovne činjenice o nastanku skautske organizacije i osnivaču Sir Robert Banden Powel-u;
- Da poznaje osnovna načela i principe u WOSM-a;
- Da zna opisati zastavu WOSM-a;
- Da poznaje izviđačke organizacije u BiH;
- Da poznaje pravila učešća u međunarodnoj suradnji;
- Da poznaje strukture i hijerarhiju saveza i odreda;
- Da poznaje elemente programske osnove i metode rada starijih izviđača;
- Da poznaje sadržaj, shvatanje značenja i potrebe svih ceremonija u organizaciji.

Boravak u prirodi

- Da poznaje orijentaciju u prirodi;
- Da poznaje vrste, oblike i nazive terena;
- Da zna i uvježbava načine mjerenja i procjenjivanja u prirodi;
- Da poznaje upotrebu busole (pravac, azimut, vrste, mjerenje azimuta na terenu);
- Da zna kretanje sa busolom i kartom (orijentacija karte, stajne tačke i kretanje po azimutu);
- Da se zna kretati po otežanih uslova (planinski teren, uslovi smanjene vidljivosti, noćna orijentacija);
- Da zna pravila kretanja na terenu (pojedince, grupe, noćenje i priprema za transverzalu);
- Da se zna koristiti pomoćnim sredstvima topografske orijentacije (vodiči, karte, mjerila, kartografski prikaz terena i topografske odlike);
- Da zna mjerenje na karti (dužina azimuta, određivanje visina na karti i ucrtavanje tačaka na karti);
- Da je upoznat sa opasnostima, predostrožnostima, odlučivanju, pozivu upomoć kod izleta i bivaka;
- Da zna izraditi skicu terena, kroki, dnevnik puta, izrada koordinatomjera i noćnu orijentaciju;
- Da je učestvovao na orijentacijskim takmičenjima, izvi-

programski zahtjevi

- đačkim transversalama i stazama istraživača;
- Da poznaje savremena tehnička sredstva za orijentaciju (GPS, altimetar, žiroskopska navigacija);
 - Da zna planirati i izvesti izlet;
 - Da zna tehniku izrade ležaja, jarbola, kapije, ograde, latrine (svrhu, priručni materijal);
 - Da zna vste vatrišta i ognjišta (piramida, zvjezdasta, stražarska, gradnja i paljenje vatre, podignuta ognjišta, ognjišta u zemlji, kombinirana ognjišta);
 - Da zna izradu zaklona (jednostavni, šatori- zakloni od šatorskih krila);
 - Da zna izradu i svrhu čvorova (trostruki, ribarski);
 - Da upozna sadržaj kompleta za preživljavanje;
 - Da učestvuje na maršu dužine najmanje 15 km sa temom prikupljanja i upotrebe jestivog bilja;
 - Da pravilno koristi, čuva i održava pionirski alat (izviđački nož, čekić, odvijač, kliješta, žagu, ašovčić, sjekiricu);
 - Da provede najmanje 15 dana godišnje na aktivnostima u prirodi, od kojih bar 5 dana na bivaku/taboru;
 - Da zna sredstva signalizacije i veze;
 - Da zna signalizaciju zvukom i svjetlom (taster, lampa i pištaljka);
 - Da zna semafor i nautički kodeks;
 - Da je upoznat sa radio vezom (amaterske stanice, uspostavljanje veze);
 - Da je upoznat sa internetom, email-om (poznavanje računara, uključivanje na internet i korištenje kamere);
 - Da zna prehranu u prirodi (izviđački kuhar, pribor, priprema za kuhanje u

prirodi, izbor jela, higijena, pripreme hrane, dve do tri vrste čajeva od samoniklog bija.

Ekologija

- Da poznaje prirodne vrste (svijet flore i faune regije);
- Da bolje upozna životinju, pticu i biljku u zavičaju;
- Da zna nacionalne parkove prirode u BiH;
- Da poznaje prirodnu ravnotežu, njeno narušavanje i glavne zagađivače;
- Da nauči praktičnu zaštitu prirode na izviđačkim akcijama.

Zdravlje i fizička kultura

- Da zna odnos prema nesrećenim i nezbrinutim;
- Da zna načine lične i kolektivne higijene na taborovanju, izletu, bivaku;
- Da zna načine prve pomoći kod toplotnog udara, uganuća, uvježbavanje imobilizacije;
- Da zna načine izrade priručnih nosila i načine transporta nesrećenog;
- Da učestvuje na sportskim aktivnostima voda ili odreda;
- Da vodi ili organizuje jutarnju gimnastiku ili drugu sportsku aktivnost na bivaku, taboru;
- Da zna pravila lijepog ponašanja i učtivosti;
- Da sa svojim vodom, koristeći različite izvore učestvuje u pravljenju prezentacije o štetnim posljedicama bolesti zavisnosti;
- Da učestvuje u organizaciji obeležavanja dana borbe protiv nekih bolesti

zavisnosti, side i sl. (kampanja, tematsko veće...).

Organizovanje izviđačkog i društveno-korisnog rada

- Da poznaje dječija i ljudska prava;
- Da poznaje uzroke i posljedice diskriminacije među polovima;
- Da organizuje ili učestvuje u humanitarnoj akciji;
- Da poznaje tri sektora društva;
- Da poznaje tehnike davanja ne nasilne povratne informacije;
- Da sa vodom ili samostalno uštedi novac za odredsku aktivnost;
- Da napravi listu činioca koji utiču na sopstveno planiranje vremena;
- Da zna da sastavi molbu, zahtjev, žalbu i izjavu;
- Da zna da koristi kameru i snimi neku scenu;
- Da učestvuje u radionica ručnog rada.

Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja

- Da sa svojom izviđačkom grupom učestvuje u obilježavanje bar jednog praznika u svom kraju i pripremi za njega;
- Da poznaje duhovno nasljeđe svoje zajednice;
- Da zna karakteristike nacionalne kulture i da je upoznat sa kulturama ostalih naroda BiH;
- Potrebno je osvojiti najmanje dva vještastva koja su prilagođena uzrastu i mogućnostima članova, kako bi programski nivo bio savladan.

Drugi krin

Izviđački pokret

- Da zna odnos između WOSM-a i nacionalne organizacije;
- Da poznaje podjelu po regionima u WOSM-u;
- Da poznaje program obuke vođa saveza izviđača u BiH;
- Da poznaje strukturu organizovanja u Savezu.

Boravak u prirodi

- Da zna načine pripreme jestivog bilja;
- Da učestvuje u podizanju tabora ili bivaka;
- Da organizuje sa svojom grupom programsku aktivnost na temu pionirstva;
- Da učestvuje na maršu dužine od najmanje 20 km sa temom prikupljanja šumskih ili riječnih plodova;
- Da je u toku godine proveo 20 dana u prirodi a od toga 5 dana na bivaku/taboru;
- Da učestvuje u organizaciji bivaka za svoju jedinicu;
- Da zna koristiti radio stanicu;
- Da zna djelove računara i nabroji osnovne progame;
- Da zna mjerenje procjenjivanjem;
- Da poznaje kompas;
- Da poznaje kretanje sa busolom i kartom;
- Da zna tehnike kretanja na terenu;
- Da zna tehnike kretanja u otežanim uslovima (noćna orijentacija, magla, snijeg, led);
- Da se zna koristiti sa pomoćnim sredstvima topografske orijentacije;

Da poznavanje načine mjerenja na karti;

- Da učestvuje u igrama i vježbama osmatranja i uočavanja detalja u prirodi, analitičkog osmatranja okoline;
- Da je uvježban za uočavanje silueta i tragova ptica i životinja;
- Da zna upotrebu dvogleda u mjerenju udaljenosti i visine;
- Da poznaje tehnike izrade taborskih objekata;
- Da poznaje tehnike izrade vatrišta-ognjišta;
- Da poznaje tehnike izrade čvorova (konbinovani čvor za skraćivanje, mrtva petlja, osmičasta petlja, ribarska čvrsta petlja, brodski čvor, pojačani brodski čvor, prusikov čvor, lopovski čvor, mađarski čvor i pojačani osmičarski čvor)
- Da zna upotrebu motke u prirodi;
- Da zna izraditi baklju (izrada priručnih sredstava za osvjetljenje: baklje, uljanice i sl.);
- Da poznaje osnove telegrafije;
- Da poznaje internet-email (uspostavljanje veze, uređivanje skautskih stanica);
- Da zna tehnike čuvanja, higijenu i racionalno korištenje vode na akciji;
- Da zna pripremu hrane na terenu, dopuna recepata, vježbanje;
- Da je upoznat sa prehranom iz prirode i da zna nekoliko jestivih biljaka;
- Da poznaje tehnike zaštite od opasnosti u prirodi (proloma, bujica, lavina i sl.);
- Da ima osnovna znanja o astronomiji - poznavanje zvijezda i sazviježđa.

Ekologija

- Da zna neku endemsku vrstu u BiH;
- Da zna nekoliko ljekovitih biljaka;
- Da zna nacionalne parkove u BiH;
- Da zna neku biljnu ili životinjsku ugroženu vrstu;
- Da se uključi u aktivnost zaštite prirodne okoline.

Zdravlje i fizička kultura

- Da organizuje pomoć unesrećenima i nezbrinutima;
- Da poznaje osnove biciklizma, rolanja, skejta, skijanja, borda (pravila, uvježbavanje, savladavanje);
- Da organizuje i učestvuje na sportskim takmičenjima;
- Da učestvuje na kondicionim treninzima u zatvorenom i u prirodi (kretanje, praćenjem vremena na tim stazama, planinarskim stazama);
- Da poznaje osnove tehnike plivanja;
- Da poznaje 7 izviđačkih pjesama;
- Da samostalno rukovodi organizacijom ceremonije na bilo kom nivou organizacije;
- Da poznaje osnovne tehnike prve pomoći kod gušenja, umjetno disanje, spašavanje utopljenika;
- Da učestvuje u razgovoru na temu izbjegavanja štetnih navika (pušenje, alkohol, droga);
- Da organizuje i sudjeluje u programu taborskih vatri i priredbi;
- Da organizuje posjećivanje kulturnih priredbi i manifestacija, izložbi, pozorišta, koncerata.

Organizovanje izviđačkog i društveno korisnog rada

- Da radi na pripremi akcija i opreme za njih;
- Da unutar jedinice organizuje štednju radi pomoći u ostvarivanju aktivnosti, radi pomoći humanitarnim projektima, radi pomoći socijalno ugroženim članovima;
- Da učestvuje u radionici ručnih radova;
- Da učestvuje u popravci i pripremanju izviđačke opeme;
- Da poznaje odnos prema mlađim izviđačima i pomoć u organizaciji sastanaka i akcija;
- Da poznaje odnose prema društvu i lokalnoj zajednici;
- Da ostvari suradnju sa skautima drugih zemalja kroz dopisivanja, razmjenu i zajedničke projekte;
- Da učestvuje u organizaciji izleta za djecu koja nisu članovi organizacije (u cilju promovisanja i omasovljavanja organizacije);
- Da zna svoja građanska prava i prepoznaje njihovo kršenje;
- Da je svjestan važnosti preuzimanja sopstvene odgovornosti za ličnu budućnost;
- Da shvati ulogu i odgovornost u razvoju zajednice;
- Da učestvuje u akcijama u organizaciji lokalne zajednice.

Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja

- Da poznaje ulogu porodice u društvu i njen značaj za razvoj društva;
- Da sa svojom jedinicom inicira obnavljanje ili označavanje kulturno istorijskih ili prirodnih spomenika;
- Da interpretira vrijednost jednog dijela bontona svojim vršnjacima i mlađima;
- Da učestvuje sa svojom izviđačkom grupom u obilježavanju praznika u svom kraju i pripremi za njega;
- Da sa svojom jedinicom prouči bar jedan vjerski objekat zavičaja ili BiH, njegove karakteristike i istorijsko značenje;
- Da poznaje geografske značaje, osnovne podatke o masivu-planinama regije, vrhovi, visine, pokrov, plan, domovi, vodovi, staze, prohodnosti;
- Da poznaje jezera u BiH;
- Da poznaje kulturne baštine BiH;
- Da je upoznat sa jednim spomenikom kulture izvan mjesta stanovanja;
- Da nauči osnovne činjenice o jednoj važnoj osobi iz istorije BiH po vlastitom izboru.

Treći krin

Izviđački pokret

- Da poznaje akte za rad organizacije;
- Da zna druge izviđačke jedinice i organizacije u BiH;
- Da zna suštinu rada i ciljeve saveza izviđača u BiH;
- Da zna strukturu WOSM-a;
- Da zna mogućnosti u organizaciji za uzrast iznad 20 godina (instruktorski tečaj, učešće u odlučivanju, angažovanje na višim nivoima);
- Da koristi literaturu WOSM-a.

Boravak u prirodi

- Da učestvuje u organizaciji i realizaciji jednog tabora;
- Da učestvuje organizaciji odredskog izleta, bivaka u saradnji sa organizacijom za mlade koja nije srodna izviđačkoj;
- Da učestvuje u maršu dužine od najmanje 35 km sa temom preživljavanja;
- Da je u toku godine savladavanja nivoa proveo u prirodi 25 dana;
- Da zna izvršiti mjerenje i procjenjivanje (busola, dvogled);
- Da zna pravila kretanja na terenu;
- Da zna pomoćna sredstva topografske orijentacije;
- Da poznaje pojedninačna orijentaciona izviđačka takmičenja (pravila i propozicije);
- Da poznaje sportsku orijentaciju (pravila, propozicije, pribori, karte);
- Da učestvuje na kursovima za državne programske instruktore;
- Da zna napraviti osmatračnicu i splav;

- Da zna peći hljeb;
- Da zna napraviti zaklon (složeniji-trojni zakloni, zemunica, iglo);
- Da zna pravilno koristiti i održavati uže;
- Da zna koji su to izvori energije u prirodi;
- Da zna koristiti pribor, alate i potrebštine u priručnoj izaradi;
- Da zna složenije sisteme šifriranje i dešifriranje;
- Da zna uspostaviti vezu putem internet i uređene www stranice;
- Da zna pripremiti hranu iz prirode (najrasprostranjenije samonikle vrste, priprema);
- Da zna pripremiti jelovnik za veće akcije;
- Da zna posebno pripremiti hranu i da odredi recepte, hranjivost namirnica i ekonomičnost prehrane;
- Da zna mjeriti atmosferski pritisak, brzinu vjetrova i slično;
- Da zna izraditi priručnu meteorološku stanicu;
- Da zna o pomračenju Sunca i Mjeseca;
- Da poznaje nekoliko sazvežđa.

Ekologija

- Da poznaje neku od prirodnih eko zajednica;
- Da poznaje još neke poznatije samonikle ljekovite biljke;
- Da prouči važnije podatke o još jednom nacionalnom parku u BiH;
- Da učestvuje u ekološkom projektu u BiH;
- Da učestvuje u međunarodnim ekološkim akcijama, projektima i fondacijama.

Zdravlje i fizička kultura

- Da učestvuje u kampanji, kvizu, akciji ili takmičenju iz prve pomoći;
- Da sa svojim vodom učestvuje u organizaciji seminara, predavanja ili kampanje iz oblasti zdravstvene zaštite ili higijene ili AIDS ili reproduktivnog zdravlja ili bolesti zavisnosti;
- Da zna da objasni i prenese znanje o važnosti pravilne ishrane;
- Da učestvuje u organizaciji sportske aktivnosti na lokalnom nivou u cilju promovisanja zdravlja;
- Da organizuje kulturnu manifestaciju ili priredbu, lutkarsku ili pozorišnu predstavu sa mlađim članovima;
- Da promovise rad izviđačke organizacije u javnosti (mediji, roditelji, partneri, NVO);
- Da poznaje preventive, prvu pomoć i zaštitu pri kretanju po teško prohodnim i specifičnim terenima;
- Da zna preventive, prvu pomoć i zaštitu kod opasnosti na vodi;
- Da poznaje opasnosti kod prehrane (prva pomoć, zatrovana hrana i voda);
- Da zna koje su to prevencije kod uboda, ugriza i trovanja (životinje, insekti, zaštita i prva pomoć);
- Da organizuje razne priredbe, plesove, maskembal;
- Da poznaje i organizuje igre za druge članove poletarce i djecu.

Organizovanje izviđačkog i društveno-korisnog rada

- Da zna zastupati interese izviđačke organizacije u drugim organizacijama i institucijama;

- Da poznaje saradnju sa skautskim organizacijama drugih zemalja kroz dopisivanja razmjenu i zajedničke projekte;
- Da aktivno učestvuje u razgovoru o mogućem organizovanom pomaganju mlađim izviđačima (mentorstvo, instruktorsko obrazovanje i rad, akcije za mlađe članove);
- Da priprema i učestvuje u organizovanju većih aktivnosti organizacije, pomoć u razvoju organizacije;
- Da izvrši pripremu uključenja aktivnosti, podrške državi i lokalnoj zajednici;
- Da organizuje radionice o ne nasilnom rešavanju konflikta;
- Da zastupa svoje stavove i stavove svoje jedinice u javnosti i u sistemu donošenja odluke;
- Da učestvuje u organizaciji sajma o NVO na lokalnom nivou;
- Da samostalno rukovodi organizacijom jedne ceremonije na bilo kom nivou organizovanja;
- Da učestvuje u izradi projekta.

Duhovnost, kulturno-zabavne aktivnosti, upoznavanje i njegovanje tradicija i običaja

- Da aktivno učestvuje sa svojim vodom u obilježavanju praznika u svom kraju i pripremi za njega;
- Da razgovora o principima skautizma, o iskustvu duhovnosti i metodama koje je podržavaju;
- Da poznaje planinske domove, vode, staze i prohodnost;
- Da poznaje kulturne baštine BiH te posebno detaljnije upoznati jedan spomenik kulture izvan mjesta stanovanja.

Vještstva za izviđače

Vještstva za izviđače predstavljaju posebna znanja i vještine korisne i potrebne u aktivnostima jedinica izviđača kao i u svakodnevnom životu i radu svakog člana.

Svako vještstvo je manja, zaokružena cjelina određenih aktivnosti, znanja, vještina, izvršenih zadataka i izgrađenih stavova koju pojedinac savladava na osnovu izražene želje i ličnih afiniteta.

1. Vodič
2. Izviđački kurir
3. Izviđač - višebojac
4. Pionir - konačar
5. Poznavaoc jestivog i ljekovitog bilja
6. Poznavaoc životinjskog svijeta
7. Izviđački kuhar
8. Poznavaoc preživljavanja u prirodi
9. Čvorolog
10. Meteorolog
11. Signalista – vezista
12. Topograf
13. Ekolog
14. Astronom
15. Medicinar - poznavaoc prve pomoći
16. Planinar - alpinist
17. Plivač - spasilac
18. Sportista sa loptom
19. Sportista na snijegu
20. Sportista - strijelac
21. Veslač
22. World Scout
23. Informatičar
24. Animator - zabavljač
25. Umjetnik - muzičar
26. Umjetnik - slikar
27. Umjetnik - literar
28. Ljubitelj umjetnosti
29. Novinar
30. Fotograf

stariji
izviđači
i planinke

Članstvo i organizaciona načela

U okviru grupe starijih izviđača i planinki, postoje dvije kategorije članstva: brđani i brđanke seniori i brđani i brđanke veterani.

Brđani i brđanke u obje kategorije (u daljem tekstu brđani ili stariji), organizuju se u klubove brđana, koji su osnovna organizaciona i radna skupina, kroz koji ostvaruju svoje programske i društvene aktivnosti.

Unutar kluba mogu se, radi lakšeg sprovođenja aktivnosti, formirati sekcije i grupe, koje mogu biti stalnog i povremenog karaktera, a u zavisnosti od sklonosti članstva i vrste aktivnosti kojima se žele baviti.

Klub djeluje unutar odreda izviđača, u punoj sinhronizaciji i koordinaciji sa radom mlađih članova, a mogu se povremeno udruživati sa drugim klubovima na svim nivoima organizovanja.

Klub ima svoj naziv, znak i zastavu u skladu sa važećim pravilnicima.

Rukovođenje Klubim

Najviši organ u klubu je skupština, čine je svi članovi kluba, a usvaja izvještaje i planove rada kluba, bira klupsko rukovodstvo i donosi sve odluke značajne za rad kluba.

Klubom brđana između dvije skupštine, rukovodi predsjednik kluba i predsjedništvo kluba, koje uz predsjednika broji 3-5 članova.

Rad organa kluba pobliže se uređuje poslovnica o njihovom radu.

Program rada

Brđani i brđanke, seniori i veterani, angažovani su kroz pet oblika aktivnosti:

1. Sudjelovanjem u radu upravnih organa i tijela.
 2. Pomoć u radu sa mladima u organizaciji.
 3. Praćenje javnih poziva, izrada i pisanje projekata, te nadzor i sudjelovanje u realizaciji, organizovanje radnih aktivnosti.
 4. Organizovanje aktivnosti unutar kluba.
 5. Organizovanje aktivnosti za djecu, mlade i odrasle u sredini u kojoj žive.
- 1.** Dugogodišnje članstvo u organizaciji podrazumijeva i stjecanje vještine upravljanja. U organizaciji treba stvarati što širi krug starijih članova, koji će stalno raditi na svom osposobljavanju za upravljanje, te raditi na obuci u rukovođenju onih koji dorastaju u tu kategoriju članstva. Stvaranjem takvih ljudskih resursa spriječava se „zamor materijala“, jer jedna skupina, nakon određenog vremena, može obavljati i neke druge, manje zahtjevne poslove, a da rukovođenje preuzme druga grupa odraslih.

Posebno je važna uloga starijih u savjetodavnim tijelima, pa odrasli trebaju insistirati na aktiviranju Savjeta u četama i odredima, kako bi se stvorila što čvršća veza između izviđača, porodice i odgojno-obrazovnih ustanova (ne zaneamarujući ni vjerske zajednice).

2. Svojim iskustvom odraslih ljudi, svojim znanjem, snagom i vještinama, oni uveliko pridonose ostvarenju programa mlađih dobnih skupina u organizaciji. Odrasli članovi pomažu provođenju izviđačke-skautske metode u samorganizovanju u radu vođa sa djecom i mladima. Kroz nenametljivu podršku demokratskih odnosa među mladima, pomažu i razvoj njihove slobodne i odgovorne svijesti.

Naročito važnu ulogu stariji članovi ostvaruju svojim ličnim i grupnim primjerom rada i življenja, stalnim nastojanjima produbljivanju saznanja, razvijanjem estetskih kriterija i sposobnosti, moralnog i poštenog djelovanja, privrženosti duhovnoj dimenziji življenja i nepodređivanja slabostima materijalnog, te iskušenjima i porivima.

Svi stariji, bilo da su ponikli u organizaciji, ili se kasnije uključili u njen rad, vezani su ljubavlju za obrazovni rad sa

djecom i mladima, ljubavljaju prema prirodi i životu u njoj, te afirmaciji izviđaštva u svojoj zajednici.

3. Finansiranje zajedničkih aktivnosti važan je činilac za uspješno djelovanje. Pošto se skautska organizacija afirmirala kao jedan od uspješnih načina odgoja i obrazovanja djece i mladih, mnoge fondacije i organizacije predviđaju finansiranje aktivnosti koje sadrži izviđački program.

Zadatak starijih je pratiti javne pozive, te zajedno sa mlađim kategorijama sudjelovati u izradi i pisanju projekata, te praćenju realizacije preuzetih obveza.

Isto tako, ukoliko postoji mogućnost obavljanja plaćenih poslova za treća lica, ili organizovanje privredne djelatnosti, stariji se aktivno uključuju u organizaciju i realizaciju takvih aktivnosti.

4. Kod organizovanja aktivnosti unutar kluba treba se rukovoditi načelom kako nema niti jedne aktivnosti, koja se ne može organizovati unutar kluba, ako je u skladu sa izviđačkim načelima.

Mlađi brđani dosta aktivno nastavljaju sa izviđačkim sadržajima i aktivnostima koje su radili u sklopu mlađe dobne skupine.

Ostala osnovna načela u radu su:

- Okrenutost prirodi i življenju u njoj,
- humani principi skautizma, jednako važna za obje starosne skupine,
- jačanje društvene i društvene uloge svojih klubova,
- ostvarivanje saradnje sa drugim klubovima na lokalnom, državnom i međunarodnom nivou,
- prirodnjaštvo i pedagogija kao stručni rad za starije članove, koji za to imaju afinitet i pokazuju interes,

- ostvarenje uloge odraslih, kao pomoć i pozitivan primjer mlađima, posebno kod organizovanja zajedničkih aktivnosti.

Sve naprijed pobrojano, sprovest će se kroz slijedeće oblike rada:

- sastanke klubova, koji imaju svoju socijalnu i društvenu funkciju, u smislu pripreme za naredne aktivnosti kluba i aktivnosti ostalih kategorija članstva,
- svečanosti u klubu, odredu i šire,
- igre i takmičenja, izleti, ekspedicije, putovanja i taborovanja, organizovanih za klub ili za ostale kategorije članstva,
- radno-privredivačke i humanitarne aktivnosti,
- stručna predavanja, kulturne i društvene večeri, koje ne moraju biti na izuzetno visokom nivou, ali upotpunjuju potrebe kulturnog i civiliziranog čovjeka,
- stručni, programski rad sa mlađim članovima, radi pomoći u ostvarivanju temeljnih funkcija izviđaštva, odgoja i obrazovanja,
- sponzorski, lobirajući i savjetodavni poslovi.

Sadržaj i metode rada su:

- slobodniji način rada, bez striktno definisane forme i razvojnih zahtjeva,
- otvaranje mogućnosti za dovršenje i nastavak rada seniora na programskim sadržajima za starije izviđače,
- dodjela priznanja i odlikovanja, uvođenje određenih specifičnih priznanja, te predlaganje za priznanja sredine u kojoj brđani djeluju,
- omogućavanje stručnog usavršavanja i razvoja kroz instruktorski rad,

-
- njegovanjem specijalnosti, koje će, pored stručnih, imati i svoju društveno-zabavnu dimenziju,
 - vođenje „Brđanskog dnevnika“, radi održavanja pozornosti i zanimanja za aktivnosti, lakšeg praćenja događaja i prenošenja iskustva na mlađe kategorije.

5. Stariji članovi stalno afirmiraju izviđačku organizaciju i njihova načela u svojoj radnoj i životnoj sredini. Prije svih, ličnim primjerom, a onda organizacijom raznih kulturnih, sportskih, ekoloških, humanitarnih i ostalih aktivnosti u mjestu stanovanja ili njegovom dijelu. Klubovi starijih izviđača trebaju ostvarivati saradnju sa drugim oblicima interesnog okupljanja u svojoj sredini, posebno sa onima čija programska opredjeljenja sadrže dijelove koji su kompatibilni izviđačkom programu i načelima. Saradnju treba ostvarivati uključivanjem tih udruženja u izviđačke aktivnosti, sudjelovanjem u njihovim, te organizovanjem zajedničkih aktivnosti.

Specijalnosti za starije izviđače i planinke

Specijalnosti za starije izviđače predstavljaju posebna znanja i vještine korisne i potrebne u aktivnostima jedinica izviđača kao i u svakodnevnom životu i radu svakog člana. Svaka specijalnost je zaokružena cjelina određenih aktivnosti, znanja, vještina, izvršenih zadataka i izgrađenih stavova koju pojedinac savladava na osnovu izražene želje i ličnih afiniteta.

Specijalnosti:

1. Topografija
2. Pionirstvo
3. Signalizacija
4. Prva pomoć
5. Spasilac
6. Prirodnjak (poznavanje flore i faune)
7. Izletništvo (boravak u prirodi i ishrana u prirodi)
8. Streljaštvo
9. Streličarstvo
10. Informatičar
11. Radio amater

